

Kvalitet og ledelse i nordiske dagtilbud

- Bilagene

udarbejdet af
Dansk Center for Undervisningsmiljø

I samarbejde med
Nordisk Förskola og FOBU
2024

DANSK CENTER FOR
UNDERVISNINGSMILJØ
Viden til praksis

Indholdsfortegnelse

Bilag 1: Desk research-----	3
Bilag 2: Interviewguide -----	15
Bilag 3: Interview skabelon -----	20
Bilag 4: Spørgeskema-----	24
Bilag 5: Rapport over spørgeskemaresultaterne -----	31
Børneperspektiv, demokrati og medbestemmelse -----	32
Samspil og relationer-----	36
Læring og udvikling -----	39
Styringsdokumenterne -----	40
Systematisering-----	42
Pædagogiske kompetencer-----	49
Bilag 6: Metodeappendiks-----	54

B

Bilag 1: Desk research

Formålet med at lave desk researchen er, at bidrage til at give indblik i de enkelte landes lovgivning på dagtilbudsområdet og de respektive landes kvalitetsdagsorden, samt opbygning af dagtilbudsområdet strukturelt i de enkelte lande. Denne viden vil bidrage til at give en forståelse af, hvordan pædagogisk kvalitet forstås i de respektive nordiske lande og skabe et solidt fundament for projektet i sin helhed.

Dette notat opsamler pointerne fra desk researchen lavet på tværs af Danmark, Norge, Sverige, Island og Finland. Hvert land har brugt op til 5 timer på at undersøge de tre områder: lovgivning, struktur og kvalitetsdagsordenen. Vi har behandlet de indkomne resultater ved at have kondenseret data (hiv essensen ud) og set efter forskelle og ligheder mellem landene. Herunder finder I en opsamling af forskelle og ligheder på de forskellige områder. Undervejs er også noteret landenes særegenheder (under forskelle) for at bibeholde et detaljeret indblik. Notatet er lavet ud fra de data vi har haft til rådighed. Der er enkelte områder, hvor vi ikke har fået svar fra enkelte lande. I det omfang vores tidsramme har tilladt det har vi søgt ekstra information for enkelte lande – f.eks. har vi fundet formålsparagrafferne frem for et par lande, hvor der ikke var angivet ret meget information. Men den tidsmæssige ramme har kun tilladt denne fremgangsmåde for enkelte steder. Desk researchen bygger derfor på den til rådighedværende information, og kan nogle steder være mangelfuld af den årsag. Her bidrager projektgruppens kvalificering til at øge blinde pletter mm.

Desuden findes et bilag 'desk research for alle lande' som I kan orientere jer i, hvis I har interesse herfor. Kontakt hermed dcum@dcum.dk.

Forskelle og ligheder fundet i desk researchen

Tema	Ligheder	Forskelle
Lovgivning		
Love om dagtilbud	Private og offentlige dagtilbud er lovgivningsmæssigt underlagt samme lovgivning i de respektive lande	De respektive lande har hver deres egen lovgivning på området. Danmark - Dagtilbudsloven, herunder den styrkede pædagogiske læreplan

		<p>Norge</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lov om barnehager med forskrifter og henvisninger til andre særlover som eks. Lov om barnevern, brannvernslav mm. - Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Fra 1. august 2017 -Miljørettet helsevern for barnehager og skoler - Arbeidsmiljøloven <p>Sverige</p> <ul style="list-style-type: none"> -Skollagen och förordningar -Barnkonventionen som svensk lag -Arbetsmiljölagen -Läroplan för förskolan - LPFØ18 -Allmänna råd om målluppfyllelse i förskolan <p>Island</p> <p>-90/2008: Lög um leikskóla Lög Alþingi (althingi.is)</p> <p>Barnasáttmáli Sameinuðu Þjóðanna (barnasattmali.is)</p> <p>-regel om arbejdsmiljø indenfor børnehave (655/2009 – Reglugerð um starfsumhverfi leikskóla. (island.is))</p> <p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> -Lagen om småbarnspedagogik -Statsrådets förordning om småbarnspedagogik(ikke for private)
Formålet med lovgivning jævnfør formålsparagrafen	<p>På tværs af landene går nogle formål igen i formålsparagrafferne. Det handler om:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Læring og udvikling går igen som fokusområde i alle lande, men der synes at være lagt særligt stærkt vægt på lære-dimensionen i Sverige. 2) Værdier går igen som et vigtigt fokus hos Norge, Island, Sverige, Finland men ikke hos Danmark. 3) I den danske, Islandske, Finske og norske formålsparagraf går et stærkt fokus igen på trivsel, mens der ikke lægges særlig vægt herpå i Sveriges formålsparagraf. 	<p>Hvert lands lov har forskellige formål og bruger forskellige begreber i formålsparagraffen. Nøgleord i de forskellige landes formål i loven:</p> <p>Danmark:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fremme trivsel, udvikling og læring samt dannelse - give familier fleksibilitet i valg mellem offentlig og private aktører - forebygge negativ social arv og eksklusion - skabe sammenhæng og kontinuitet mellem tilbuddene - i samarbejde med forældrene give børn omsorg og bidrage til en god og tryk opvækst - børnene skal have et godt fysiske, æstetiske og psykiske børnemiljø som fremmer deres trivsel, sundhed, udvikling og læring

	<p>4) I dansk, Islandsk og Norsk formålsparagraf er der også fokus på omsorg samt tryk barndom.</p> <p>5) I Danmark og Norges formålsparagraf er der fokus på helse/sundhed.</p> <p>6) Norge, Island og Sverige har et stærkere fokus på demokrati, dannelse og mangfoldighed, mens det fylder mindre i dansk lovgivning hvor fokus i stedet er på at undgå eksklusion og bryde med negativ social arv.</p> <p>7) Ligestilling er et stærkt fokus i formålet i Sverige og Finland.</p> <p>8) Samarbejde med forældre nævnes i formålsparagraffen i Danmark, Island, Finland.</p> <p>9) Godt, sikkert og sundt miljø italesættes i følgende landes lovgivning: Danmark, Island, Finland.</p>	<p>Norge</p> <ul style="list-style-type: none"> - Give børnene et godt børnehavetilbud ud fra et fælles værdigrundlag, omsorg, leg, læring og dannelse - livsmestring, helse(sundhed), bæredygtighed, ligeværd, mangfoldighed og demokrati - formålet er at tage vare på den gode barndom her og nu og ruste børn til fremtidens krav og behov <p>Sverige</p> <ul style="list-style-type: none"> - skollagen regulerer børnenes rettigheder og pligter. - undervisningslagen fastslår at formålet er at sikre at børn tilegner sig viden og værdier. - Dagtilbuddet skal fremme alle børns udvikling og læring. - Derudover fokus på respekt for menneskerettigheder, demokratiske værdier, ligeværd og ligebehandling og individuel frihed og børnerettigheder til deltagelse <p>Island</p> <ul style="list-style-type: none"> - At børn lærer og uddannes i sikre omstændigheder i forhold til deres modenhed og af uddannede børnehavelærere - børns trivsel skal være rettesnor i alt i børnehaven - børn skal have omsorg, uddannelse og et sundt og opmuntrende miljø, sikre lærings- og legeforskel - læring bør finde sted i leg og kreativt arbejde - værdier skal være; kærlighed, tolerance, lighed, demokrati, samarbejde, ansvar, omsorg, forsoning, respekt for den menneskelige værdighed og islandske kulturs kristne arv - hovedformålet er: 1) at overvåge og fremme børns udvikling i samarbejde med forældre. 2) give systematisk sprogstimulering. 3) tage sig af børnene mentalt, intellektuelt og fysisk i forhold til barnets behov så de kan nyde deres barndom 4) fremme børns åbenhed og styrke den moralske bevidsthed. 5) lægge grundlaget for at børnene kan blive selvstændige, aktive deltagere i et demokratisk samfund i kontinuerlig udvikling. 6) opdyrke børns evner til udtryk og kreativitet med henblik på bl.a. at
--	---	---

		<p>styrke deres identitet, sundhedsbevidsthed, sikkerhed og interpersonelle færdigheder.</p> <p>Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> - ligestilling på læringsvejen - fremme opvækst, udvikling, trivsel, læring, uddannelsesmæssig ligestilling. - undervisningsaktiviteter skal være alsidige og baseret på børns leg. - uddannelsesmiljøet skal være udviklende, fremme læring, og være sundt og sikkert - fokus på forældresamarbejdet - tilbyder alle børn lige muligheder, fremmer ligebehandling og ligestilling og give færdigheder til at forstå og respektere kulturelle traditioner, og alles sproglige, religiøse og kulturelle livssyn
Struktur		
Styringskæde	<p>I alle 5 lande har de offentlige dagtilbud opbygningen: Ministerie – kommune- daglig ledelse</p> <p>Generelt samme opbygning for de private leverandører, dog er kommunen ikke ejer i Norge og Danmark. I Finland er der ved privateudbydere en 'vedligeholder' f.eks. forening som styrer dagtilbudet et niveau over den daglige leder.</p>	I Danmark er private bestyrelser øverst juridisk ansvarlig (fond eller privatejet). De selvejende er selvstændig juridisk enhed men med driftsoverenskomst med kommunen.
Ejerformer	Danmark, Sverige, Island har omkring 70-85% offentlige ejede dagtilbud	<p>Norge har en fordeling på 50%-50%</p> <p>Finlands kender vi ikke.</p>
Uddannelses-typer	<p>Pædagoguddannelse/førskolelærer/børnehavelærer uddannelse varer 3-3,5 år i Norge, Sverige, Finland og Danmark</p> <p>I Danmark (diplomuuddannelse i ledelse), Norge (mastergradsuddannelse), Sverige (rektoruddannelse på mastergradniveau) skal man have en videreuddannelse for at være leder i dagtilbud. Og i Island kan man ikke blive leder af et dagtilbud uden at have en førskolelæreruddannelse. (Finland Ukendt).</p>	<p>Islands førskolelæreruddannelse er længere end de andre landes og varer 5 år (3 år på bsc-niveau og 2 år på magisterniveau).</p> <p>Norge har en 4-årig uddannelse på en børne og ungdomsarbejder (2 års skole og 2 års praktik).</p> <p>Sverige har en børneplejerske uddannelse uden nationale standarder der kan vare fra 1-3 år.</p> <p>Island har en 1-årig børneplejerske deltidsuddannelse.</p> <p>Pædagogisk assistentuddannelsen i Danmark tager ca. 3 år.</p> <p>I Danmark er dagplejere typisk ufaglærte.</p>

		<p>Finland har en dagplejer småbørnsuddannelse på ca. 2,5 år</p>
Pædagogandel		<p>Danmark: 53% uddannede Norge: 40-50% uddannede (nationalt mål fra 2025 om 50%). Island: 20% uddannede (i lovgivning fastsættes at der skal være 66% uddannede). Sverige: 59% uddannede. Finland: 33% uddannede iflg. Lov.</p> <p>Vi har samlet de uddannede i en og samme kategori selv om der er forskellige uddannelsesniveauer. For hvert land er der flest pædagog/førskolelæreruddannede.</p> <p>Finland og Island har i lovgivning angivet hvor stor andelen bør være. I Danmark fastsætter kommunerne selv målsætningen. Norge har nationalt mål fra 2025.</p>
Størrelse	Vi har ikke fået sammenlignelige tal. Det ser ud til at det varierer fra kommune til kommune afhængig af behov og kan både være små og store institutioner i de respektive lande. Der nævnes fra 22-150 børn.	
Antal m ² pr. barn	Samlet set har landene enten lovkrav eller vejledende normer for antal kvadratmeter pr. barn.	<p>Danmark (indenfor – minimumskrav - fri gulvplads):</p> <ul style="list-style-type: none"> 0-2 år: 3 m² 3-6 år: 2m² pr. barn. <p>Norge (indenfor – vejledende normer):</p> <ul style="list-style-type: none"> 0-2 år: 5,3 m² pr barn. 3-6 år: 4 m² pr barn. <p>Udenfor gælder 6 gange indearealet</p> <p>Sverige (har kun angivet tal udenfor - vejledende normer):</p> <ul style="list-style-type: none"> 40m² pr. barn <p>Finland (indenfor - vejledende norm):</p> <ul style="list-style-type: none"> 0.-3 år: 8,5m². 3-6 år: 6m² <p>gennemsnitlig pr. barn 7m²</p> <p>Island (vejledende norm): 7m² brutto pr. barn – 3,8m² netto pr. barn.</p>
Normering	<p>Der er fastsat målsætning om normering for alle lande</p> <p>Normeringerne ligner hinanden en del. Danmark:</p>	<p>Sverige differentierer ikke aldersmæssigt.</p> <p>Sverige og Norge har målsætninger om normering i forhold til pædagogandel.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • 0-2 år: 3 børn pr. voksen • 3-6 år: 6 børn pr. voksen <p>Norge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0-2 år: 3 børn pr. voksen • 3-6 år: 6 børn pr. voksen <p>Finland:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 år: 4 børn pr. voksen • 3-6 år: 7 børn pr. voksen <p>Sverige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5,1 børn pr. fuldtidsstilling (alder på børn ikke angivet) <p>Island:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1-3 år: 4 børn pr. voksen • 3-5 år: 6 børn pr. voksen • 5-6 år: 8-10 børn pr. voksen 	<p>Island har en noget højere normering for de 5-6-årige med 8-10 børn pr. voksen.</p>
Finansiering	<p>I alle 5 lande finansieres en stor del af udgiften af staten/kommunen.</p>	<p>Der er forskellig måde at opgøre prisen for en dagtilbudsplads på i hvert land.</p> <p>Danmark, Norge, Finland og Sverige der differentieres prisen i forhold til forældrenes indkomst.</p> <p>Danmark, Norge og Sverige er også differentierede prismæssigt i forhold til antal søskende i dagtilbud (jo flere børn, jo større rabat).</p> <p>I Danmark er der forskel på prisen alt efter om det er offentligt, selvejende eller privat tilbud. Prisniveauet er i cirka samme niveau.</p> <p>I Norge fastsættes en makspris af stortingset årligt, kommunen sætter en pris indenfor den ramme.</p> <p>Islands stat/kommune finansierer 85-90% af dagtilbudspladsen hos både private og offentlige udbydere.</p> <p>Pris for et barn i dagtilbud 0-2-årsalderen (ca. priser) Finland: ikke angivet Norge: Max pris 3050 NOK (plus kost) Sverige: 1572 SEK (inkl kost – morgenmad, frokost og eftermiddagsmad) Island: ikke specificeret gjaldskra-skolanna-2022.pdf (hveragerdi.is)</p>

		Danmark: pris ex 4264 DKK (inkl. frokost)
Kvalitetsdagsordenen		
Forståelse af kvalitet		<p>Der er forskellige opfattelser af kvalitet i de 5 lande.</p> <p>Danmark, Norge og Island har angivet specifikke tematikker der er væsentlige i kvalitetsforståelsen.</p> <p>Danmark lægger vægt på at god kvalitet forholder sig til (fastsat ved lov): <i>Børnesynet hvor børnene ses som aktive agenter i egen praksis, Dannelse og børneperspektiv, Legen, Læring, Børnefællesskaber, Pædagogisk læringsmiljø, Forældresamarbejde, Børn i udsatte positioner Sammenhæng med børnehaveklassen.</i> Derudover er samspil og relationer væsentlige parametre i kvalitetsarbejdet.</p> <p>Norge lægger vægt på at god kvalitet forholder sig til: Autoritative voksne, God kommunikation, Medvirkning, Fælles vision, værdier og målsætninger, Fælles forståelse, Alsidige aktiviteter, Helsefremmende planer, Evalueringer/ resultatvurderinger, Fremtidsrettet</p> <p>Island lægger vægt på i arbejdet med kvalitet at forholde sig til: Stabilitet, Sikkerhed, uddannede pædagoger, hvordan børnenes behov mødes, at børn får god tid at udvikle legen og deres forståelse og kendskab gennem varierende legetøj, Naturen, Trygge omgivelser.</p> <p>Finland og Sverige har ikke angivet specifikke tematikker i forståelsen af kvalitet. For Sverige er det angivet som vigtigt at viden er baseret på forskning. Finland angiver at det ikke fremgår af deres styrende dokumenter, hvad god kvalitet er.</p> <p>Sverige (fastsat af regeringen iht. Førskolens lov 18) lægger vægt på ledelsens arbejde med kvalitet gennem systematisk og løbende dokumentation, opfølgning, evaluering og analyse af uddannelsens resultater. Evaluering og viden ud fra et børneperspektiv skal udvikle uddannelsens kvalitet, og sikre at de lever op til nationale</p>

		<p>mål. Viden om og forskning i børns udvikling, leg og læring.</p> <p>Finland ikke angivet.</p>
Emner på kvalitetsdagsordenen	<p>I Danmark og Norge er det på dagsorden at tale om hvordan vi måler kvalitet og evaluerer. Derudover taler Danmark og Norge om normeringer, fællesskaber, livsmestring og læring.</p> <p>Island, Norge og Danmark er der fokus på leg (legeaktiviteter vs. legens betydning)</p>	<p>Det er utydeligt ud fra den indsamlede viden om det er det samme fokus der gør sig gældende i de forskellige lande, selvom de bruger nogle af de samme ord. Er det f.eks. et ensartet fokus på 'leg' i Danmark, Norge og Island, som alle er lande der nævner 'leg' som noget der er på dagsordenen?</p> <p>På kvalitetsdagsordenen i de respektive lande:</p> <p>Danmark: Børneperspektiv, Evalueringskultur, Legepædagogik, samspil og relationer, læreplansarbejdet, og legemiljøer, stærke børnefællesskaber, normeringer, pædagogandel, ledelse af dagtilbud</p> <p>Sverige: børns interesser/motivation som udgangspunkt for læring, dygtige og engagerede pædagoger som afgørende for læring, udvikling, kvalitet og ligeværd. Børneperspektiv, læringsmiljøer, fokus på børns udvikling, kompetenceudvikling af personale og internt sparring blandt kolleger.</p> <p>Norge: Kvalitets indikatorer/kriterier, normeringer, hvordan måles og udvikles kvalitet, observation/observationsmateriale på/af kvalitet. Fravær af mobning og krænkelse. Voksenrollen. Leg, læring, livsmestring, fællesskab, kundskab, holdninger og færdigheder for fremtiden. Resultatvurdering, hvordan sikres god kvalitet i alle børnehaver?</p> <p>Finland: Det er dagtilbudslederen, der leder pædagogikken på enheden med god kvalitet. Hvad god kvalitet er, fremgår ikke af vores styrende dokumenter. Ikke målt i dag. NCU (Nationalt Center for Uddannelsesevaluering) arbejder med kvalitets- og kvalitetsevaluering på landsplan. NCU giver anbefalinger om kvalitetsstyring.</p> <p>Island: Forskellige aktiviteter i leg og i daglige oplevelser både inde og ude. Tryghed</p>

		<p>og forståelse på børns forskellige behov. Politikerne skal sikre, at der er ressourcer til at leve op til kvalitetskravene i børnehaverne. Førskolelederen leder fagligt arbejde i børnehaverne og anvender kvalitetsstandarder og resultater fra undersøgelser og forskning. Det er kommunernes pligt at overholde love og regler om kvalitetsarbejde i børnehaverne.</p>
Undersøgelser af kvalitet	I alle 5 lande laves undersøgelser af kvalitet på forskellige områder og niveauer.	<p>Danmark:</p> <p>Forskellige kommuner bruger forskellige værktøjer til at måle kvaliteten i deres dagtilbud. F.eks.</p> <ul style="list-style-type: none"> - KIDS – Kvalitetsudvikling i daginstitutioner – Slagelse kommune. - ITERS-R – f.eks. brugt i Favrskov kommune - Ecers bruges til at vurdere kvalitet i flere kommuner, f.eks. Hjørring kommune. <p>Nationale undersøgelser i Danmark:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Der er en igangværende stor kvalitetsundersøgelse på nationalt niveau. Her undersøges proceskvalitet. Der laves stikprøver i kommuner/dagtilbud. Undersøgelsen udføres af EVA og VIVE og løber fra 2022-2024. - National undersøgelse af kvalitet i Dagtilbud ud fra Ecers-tilgangen. Lavet i 2020 af EVA – Danmarks Evaluerings institut. "Læringsmiljøkvalitet - National undersøgelse" - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (2014): <i>Daginstitutionens betydning for børns udvikling</i>. Undersøgelsen fokuserer bl.a. på, hvad der er høj kvalitet i Dagtilbud, og hvad der fordrer børns udvikling senere i livet. - DPU – Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (2021): <i>Normeringers betydning for kvalitet i daginstitutioner</i>. Undersøgelsen kigger på sammenhængen mellem normeringer og kvalitet i dagtilbud. - Bente Jensen - Aarhus Universitet (2017): <i>Pædagogisk kvalitet i Dagtilbud</i>.

		<p>Undersøgelsen kigger på betydningen af en høj andel af uddannet personale, for børnenes udvikling.</p> <ul style="list-style-type: none"> - EVA – Danmarks Evalueringsinstitut (2017): <i>Kvalitet i Dagtilbud</i> Det er en kortlægning af de mest relevante undersøgelser af kvalitet i Daginstitutioner i perioden 2008-2016. - VIVE – Det Nationale Forskningscenter- og Analysecenter for Velfærd (2021): <i>Vidensopsamling om faglig ledelse på dagtilbudsområdet</i>. Hvordan Dagtilbudsledere kan understøtte en pædagogisk praksis, der medvirker til at styrke børns trivsel, læring, udvikling og dannelse - Tænk tanken DEA (2022): <i>Det pædagogiske personale og kvaliteten af interaktioner</i>. - Undersøger sammenhængen mellem uddannet personale og kvaliteten af interaktioner <p>Nationale undersøgelser: Undersøgelser af kvalitet i Danmark omhandler tre forskellige slags kvalitet: i Danmark laves en del undersøgelser af kvalitet i dagtilbud. Undersøgelserne fokuserer på følgende områder:</p> <p>Strukturel kvalitet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Normering og gruppestørrelse og organisering - Fysiske Rammer - Uddannelse, efteruddannelse og personalestabilitet <p>Proceskvalitet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interaktioner mellem børn og voksne - Leg rutineprægede situationer og aktiviteter - Ledelse af dagtilbud - Forældresamarbejde <p>Resultatkvalitet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sociale kompetencer - Faglige kognitive færdigheder
--	--	---

		<p>- Skoleparathed</p> <p>Sverige: national undersøgelse 'Førskole-satsningen 2015–2017' vurderede børnehavens kvalitet og målopfyldelse ud fra forskellige aspekter. På kommunalt niveau laves SKR Åbne sammenligninger - Forskole 2020. Desuden et projekt om 'Øget kvalitet og lighed i børnehave og skole' - Den svenske Skolestyrelse vil sammen med SPSM, Skoleinspektionen og Skolforskningsinstituttet gennemføre indsatser for at bidrage til øget kvalitet og lighed i den undervisning, som børn og elever modtager i førskole og skole.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förskola (skolinspektionen.se) • Oörskolans kvalitet och målopfyllelse (skolinspektionen.se) • kvalgr-forskolan2-samf.pdf (skolinspektionen.se) • forskolans-kvalitet-och-malupfyllelse-slutrapport-feb-2018.pdf (skolinspektionen.se) • Förskolns arbete med barn i behov av särskilt stöd (skolinspektionen.se) • Huvudmannens styrning och ledning av förskolans kvalitet (skolinspektionen.se) • Förskolans arbete med jämställdhet (skolinspektionen.se) • Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling (skolinspektionen.se) <p>Norge: har disse undersøgelser</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stortingsmelding 24 om kvalitet i barnehagen <p>St.meld. nr. 41 (2008-2009) - regjeringen.no</p> <p>Goban.no - GODE BARNEHAGER FOR BARN I NORGE.</p> <p>Norges største forskningsprosjektet innen barnehagefeltet.</p> <p>GoBaN-barnehage - GODE BARNEHAGER FOR BARN I NORGE</p> <p>NOU 2012: 1 Til barnas beste - Til barnas beste — Ny lovgivning for barnehagene- NOU 2012: 1 - regjeringen.no</p>
--	--	--

		<p>-EBBA skal styrke kvaliteten i norske barnehage - Kanvas -Espira BLIKK - Espira</p> <p>Finland: NCU (Nationalt Center for Uddannelsesevaluering) arbejder med kvalitets- og kvalitetsevaluering på landsplan. NCU giver anbefalinger om kvalitetsstyring.</p> <p>Island: Børne - og uddannelsesministeriet gennemfører ekstern vurdering af nogle børnehaver hvert år. Børnehaver gennemfører på egen hånd hvert år vurderinger både blandt forældre og personale. Det bruges af enkelte. Brochure om kriterier for evidens for kvalitet til intern og ekstern evaluering af børnehaver. Udgivet i Reykjavík 2014. Diverse hjemmelavede evalueringslister i forskellige kommuner. (Desværre findes der ikke mange gode lister på islandsk). 893/2009 – Reglugerð um mat og eftirlit í leikskólum og upplýsingaskyldu sveitarstjórna um skólahald. (island.is)</p>
--	--	--

Det næste skridt

Desk researchen skal hjælpe os til at udvælge de områder vi vil vide mere om i vores ekspertinterviews. Vi kommer til at bruge desk researchen som udgangspunkt for vores fysiske møde hvor vi udvælger, aftaler og gør klar til ekspertinterviewene. De kvalitative ekspertinterviews gennemføres blandt 3-4 eksperter i hvert nordisk land. Det drejer sig dels om en der forsker i området og dels fagprofessionelle der arbejder med pædagogisk kvalitet og faglig ledelse. Interviewene har til formål at bidrage med viden om, hvordan pædagogisk kvalitet forstås i de respektive nordiske lande.

B

Bilag 2: Interviewguide

Sådan læser du interviewguiden

Interviewguiden er semistruktureret, og giver et overblik over hvad vi skal nå igennem i løbet af et interview. At interviewguiden er semi-struktureret betyder, at vi på forhånd har bestemt en række tematikker. Ud fra tematikkerne er der lavet en række åbne spørgsmål, som fungerer som guidelines. Intervieweren er ikke begrænset til at stille præcis disse spørgsmål. Spørgsmålene skal rettere forstås som tematikker vi gerne vil have viden om. Hvis informanten fx naturligt kommer ind på nogle af under-emnerne, behøver man ikke stille det præcise spørgsmål ind til det.

Det første du skal være opmærksom på i interviewsituationen, er introduktionen. Denne indeholder al den viden interviewpersonen skal bruge i forhold til vedkommendes rettigheder, anonymitet og datasikkerhed, men også om projektets formål og hvad vi vil snakke med dem om. Introduktionen er samtidig med til at understrege, at vi er her for at høre den interviewedes perspektiv.

Opbygning af interviewguiden

Efter introduktionen er interviewguiden delt op i de tre temaer projektgruppen har valgt.

I den midterste kolonne:

I kolonnen i midten står *formålet* med de forskellige temaer og under-emner. Det er altså disse emner vi ønsker viden om. Læs derfor formålene inden interviewet, det er dem du bruger til at holde samtalen på sporet, stille uddybende spørgsmål til en bestemt tematik og tjekke op på om I er kommet omkring det hele.

I kolonnen til højre står de konkrete spørgsmål. Disse er lavet til at reflektere over det vi gerne vil have viden om. I interviewsituationen kan det være svært at få stillet spørgsmålet præcis som det er skrevet. Det er heldigvis ikke nødvendigt, så længe man har godt styr på, at den måde man formulerer sit spørgsmål på, stadig stemmer overens med formålet for spørgsmålet. Et eksempel fra guiden nedenfor kan være spørgsmålet; "*hvilke metoder og værktøjer benytter du som leder, for at sikre kvaliteten?*", som i situationen kan omformuleres til; "*Vil du ikke fortælle os lidt om hvilke metoder og værktøjer du anvender som leder?*".

Et par gode tips:

16

- *Undgå indforståethed:* Fx ved at få informanterne til at uddybe hvad de mener med bestemte ord, selvom du godt ved hvad de betyder. Dette kaldes også bevidst naivitet. Fx *"hvad mener du når du siger [emne]?"*.
- *Undgå lukkede spørgsmål:* Forsøg at stille åbne spørgsmål, som lægger op til at informanten forklarer i dybden. Fx *"hvordan ville du beskrive jeres arbejde med evaluering?"*. Åbne spørgsmål starter typisk med hvad, hvornår, hvordan og især hvorfor.
- *Brug uddybende spørgsmål:* Hvis der er emner man har brug for at informanten uddyber, prøv at stille spørgsmål, som: *"Kan du fortælle lidt mere om [emne]?"* eller *"Kan du sætte lidt flere ord på [emne]?"* eller *"hvad mener du, når du siger x?"*

Rigtig god fornøjelse!

Interviewguide til ledere af daginstitutioner

Introduktion

Hej, jeg hedder [navn] og kommer fra [organisation].

Tusind tak for at du vil lade dig interviewe af os til Kvalitet og Ledelse i Nordiske Dagtilbud. Det er vi meget glade for. Projektet er lavet i et samarbejde med DCUM, FOBU og Nordisk Förskola.

Projektet søger at sætte fokus på, hvordan de forskellige nordiske lande forstår, arbejder med og sikrer kvalitet i daginstitutioner. Her sætter vi særligt fokus på hvordan daginstitutionsledere forstår og arbejder med kvalitet. Formålet er at inspirere på tværs af lande, og forhåbentlig udvide perspektiverne på, hvad god ledelse af daginstitutioner er. Vi interviewer i alt 3 daginstitutionsledere fra hvert land.

Jeg kunne godt tænke mig at optage vores samtale, så jeg bedre kan huske det bagefter. Er det OK med dig? Optagelsen gemmes i 30 dage efter projektet afsluttes og slettes derefter.

Som vi også skrev i invitationen, vil du og din institution selvfølgelig være anonyme, men nationalitet vil fremgå af rapporten. Alle optagelser, udtalelser og transskriptioner opbevares i henhold til gældende GDPR-lovgivning og behandles af DCUM, FOBU og Nordisk Förskola. Endeligt udgives en slutrapport hvor resultaterne indgår.

Jeg har sendt dig en samtykkeerklæring inden interviewet. Har du brug for at vi gennemgår den? (hvis ja, gennemgår I samtykkeerklæringen). Jeg har brug for skriftlig dokumentation på at du har modtaget og siger ja til at deltage. Kan jeg enten få dig til at sende mig samtykkeerklæringen underskrevet, eller skrive i chatten at du accepterer samtykkeerklæringen. Så tager jeg et skærmprent af det, som dokumentation.

Tema

Formål

Spørgsmål

Introduktion	Præsentation af deltagere Introduktioner af interviewer og informant. Tale sig varm og lære hinanden at kende → opstart på god dialog.	<i>Vil du starte med at fortælle lidt om dig selv?</i> - <i>Faglige baggrund</i> - <i>Type institution (selvejende, privat eller offentlig?)</i>
Hvad er kvalitet?	Vi vil gerne vide noget om, hvordan dagtilbudslederen forstår kvalitet, så vi kan skabe et overblik over hvad kvalitet er i dagtilbuddene i Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island. Børneperspektiv Vi vil gerne vide hvad lederen lægger i børneperspektivet, og hvor meget det fylder i lederens forståelse af kvalitet. Herunder lederens forståelse af børns demokratiske udvikling og medbestemmelse. Samspil og relationer Vi vil gerne vide hvordan lederen tænker samspil og relationer i forhold til kvalitet. Herunder vil vi gerne vide hvordan lederen tænker at samspil og relationer hænger sammen med læring og udvikling	<i>Hvad er kvalitet for dig som leder af en daginstitution?</i> - <i>Er der noget du ligger særligt vægt på?</i> <i>Børneperspektiv handler om at være nysgerrige på børnenes oplevelser. Hvordan tænker du at børneperspektivet hænger sammen med kvalitet?</i> <i>Hvordan forstår du kvalitet i forhold til børns demokratiske udvikling og medbestemmelse?</i> <i>Hvad lægger du i begreberne samspil og relationer, hvad betyder de for kvaliteten i din institution?</i> <i>Hvordan knytter samspil og relationer sig til børnenes læring og udvikling?</i>
Hvordan arbejder du med kvalitet?	Hvordan arbejder du med kvalitet? Vi er nysgerrige på hvordan der i dagtilbuddet arbejdes med kvalitet på. Herunder hvilke redskaber, tilgange og overvejelser dagtilbudslederen gør sig. I forhold til styringsdokumentet Vi vil gerne vide hvilke elementer af styringsdokumenterne der bliver lagt særlig vægt på	<i>Hvordan arbejder du med kvalitet i din institution?</i> - <i>Kan du give nogle eksempler?</i> <i>Hvis du skal vælge to emner fra [indsæt styringsdokument], som du særligt har valgt at arbejde med i institutionen, hvilke emner er det så?</i> - <i>Hvorfor</i>

	<p>Herunder hvordan ledelsen om-sætter styringsdokumentet i prak-sis.</p> <p>Systematik</p> <p>Vi vil gerne vide noget om hvordan lederen arbejder systematisk med kvalitet i daglig praksis</p> <p>Herunder hvilke processer lederen sætter i gang for at arbejde med kvalitet.</p>	<p>- <i>Hvordan arbejder I med dette i institutionen?</i></p> <p><i>På hvilke måder har du systematiseret arbejdet med kvalitet i den daglige praksis i institutionen?</i></p> <p><i>Hvilke arbejdsprocesser har du sat i gang for at arbejde med kvalitet i din institution?</i></p>
Hvordan sikrer du kvali-tet?	<p>Hvordan sikrer du kvalitet?</p> <p>Vi vil gerne høre erfaringer fra god praksis og inspirere udvikling og understøttelse på tværs af lande. så vil gerne vide hvordan de arbej-der med at sikre kvalitet.</p> <p>Metoder og værktøjer</p> <p>Vi vil gerne have viden om hvilke metoder og værktøjer de anvender for at sikre kvalitet.</p> <p>Herunder vil vi gerne viden noget om hvordan metoderne og værktø-jerne implementeres og bibehol-des.</p> <p>Evaluering</p> <p>Vi vil gerne have viden om hvordan ledelsen evaluerer for at sikre kva-litet, og hvordan evalueringen er implementeret i praksis.</p>	<p><i>Hvordan sikrer du som leder, at jeres daginstitution bliver ved med at have god kvalitet?</i></p> <p><i>Hvad gør du?</i></p> <p><i>Hvilke metoder og værktøjer benytter du som leder, for at sikre kvaliteten?</i></p> <p><i>hvordan har du implementeret værktø-jerne?</i></p> <p><i>Hvordan sikrer du at værktøjerne bliver ved med at blive brugt?</i></p> <p><i>På hvilke måder benytter I evalueringer i forhold til kvalitet?</i></p> <p><i>Hvad lægger I særlig vægt på i evalue-ringerne?</i></p> <p><i>Er der nogle særlige værktøjer I bru-ger?</i></p>
Afrunding af interview	<p>Sikre at vi ikke mangler vigtig viden, som personen sidder tilbage med</p>	<p>Har du andet at tilføje, som du synes er vigtigt at vi får med?</p> <p>Spørg: Hvis vi kommer i tanke om et opfølgende spørgsmål eller har brug for uddybning senere i projektet, må vi så kontakte dig igen?</p>

		<p>Det der kommer til at ske herfra, er at vi kigger på alle interviewene på tværs af Norden. Vi ser efter spændende fund og det deler vi måske i nyhedsbreve, på hjemmesider og sociale medier. Vi bruger også resultaterne til at lave en spørgeskemaundersøgelse som vil undersøge arbejdet med kvalitet i Norden. Og så bruger vi også resultaterne fra undersøgelsen i den samlede rapport om vores resultater, som bliver udgivet i 2024.</p> <p>Har du nogle spørgsmål?</p> <p>Tak for at deltage. Det er en stor hjælp for os.</p>
--	--	--

B

Bilag 3: Interview skabelon

Når vi skal lave interviews, er det vigtigt at vi holder os for øje, hvad formålet med interviewet er, for at kunne styre samtalen i den rigtige retning og få den information vi har brug for. Det er især vigtigt i korte interviews, hvor vi har begrænset tid til at komme frem til interviewpersonens pointer. Det overordnede formål for vores interviews er:

- At få eksempler på hvordan de udvalgte metoder og værktøjer bruges i praksis i de respektive nordiske lande.
- At få beskrivelser af hvordan arbejdet med værktøjerne bidrager til arbejdet med kvalitet i nordiske dagtilbud.

Helt konkret så hold fokus på at beskrivelsen af, hvordan de bruger metoden eller værktøjet skal være så konkret som mulig – vi er helt nede i en trin-for-trin beskrivelse (først gør vi X, og bag efter Y). Tænk på at en som aldrig før har hørt om værktøjet/metoden skal vide, hvad den går ud på, og hvordan man kan bruge den, efter at de har læst vores eksempel.

Introduktion til interviewet:

Tak fordi du vil være med til at fortælle os om, hvordan I bruger [indsæt værktøjet]. Som nævnt da vi aftalte interviewet, så vil vi gerne bruge det her interview til at få beskrevet hvordan det ser ud når man bruger [indsæt værktøj/metode] i hverdagen, og hvad I får ud af at bruge det.

Eksemplet indgår som et blik ind i 'maskinrummet' og skal inspirere andre dagtilbudsledere. Eksemplet bliver skrevet ind i den rapport, vi skal til og i gang med at skrive, som også baserer sig på en spørgeskemaundersøgelse af hvad der er fokus på i kvalitetsarbejdet i Island, Norge, Sverige og Danmark. Samt interviews med 3 dagtilbudsledere fra hvert land.

Vi har udvalgt lige præcis det her værktøj/metode, fordi den var blandt de 5 mest nævnte i jeres land i spørgeskemaundersøgelsen, da vi spurgte om dagtilbudslederne ville anbefale et værktøj til kvalitetsarbejdet til andre.

Vi vil gerne bruge dit navn og dit dagtilbudsnavn i den forbindelse. Og af hensyn til GDPR, så vil vi bede dig om at underskrive samtykkeerklæringen. [aftal hvordan underskriften returneres]

Interviewet vil tage 30 min. Vi vil gerne optage det, så vi kan lytte det igennem og få noteret dine svar. Når svarene er noteret, så sletter vi optagelsen igen. Er det ok med dig?

Inden vi går i gang, har du så nogle spørgsmål?

Navn på institutionen:

[Fx Skovlyst Børnehave]

Land:

[fx Danmark]

Navn på den valgte metode/det valgte værktøj:

[Fx TOBI]

Tema	Spørgsmål	Lederens svar
Formål med metoden/værktøjet	Beskriv med dine egne ord, hvad metoden/værktøjet går ud på?	
	Hvorfor bruger I netop dette værktøj/den metode?	
Udbytte af metoden/værktøjet	Hvad bruger I værktøjet/metoden til at få viden om?	
	Hvem er målgruppen for værktøjet/metoden? (fx børnene, personalet, ledelsen, forældre?)	
Hvordan bruger man metoden/værktøjet?	Forestil dig, at en anden daginstitutionsleder/rektor skulle anvende metoden. Beskriv trin for trin hvordan I bruger metoden/værktøjet?	
	Hvor lang tid tager det normalt at bruge værktøjet/metoden?	
	Hvor ofte benytter I værktøjet/metoden?	

	I hvilke situationer bruger man værktøjet/metoden?	
Succeskriterier	Er der noget man skal være særligt opmærksom på, for at værktøjet/metoden kommer til at virke efter hensigten?	
	Kræver metoden/værktøjet en særlig træning, uddannelse eller introduktion at bruge?	
Tilgængelighed	Er værktøjet/metoden frit tilgængeligt for andre? Er det et gratis værktøj?	
	Er værktøjet/metoden oversat til/fra andre sprog?	
Tema og teori	Hvilke tematikker fra styringsdokumenterne arbejder man med i metoden/værktøjet?	
	Er det tydeligt hvilket børnesyn der ligger bag? Hvilket?	
Afslutning	Er der noget vi ikke er kommet ind på, som du mener er relevant for brugen af værktøjet/metoden?	
<p>Afslut interviewet</p> <p>Mange tak for din tid og din hjælp med at få uddybet, hvordan det helt konkret kan se ud at bruge værktøjet/metoden.</p> <p>Det vi gør herefter er, at vi går tilbage og får interviewet skrevet om til et eksempel som vi vil bruge i rapporten for vores undersøgelse. Hvis der undervejs i at vi beskriver eksemplet opstår yderligere spørgsmål – må vi så kontakte dig igen, for at få uddybet? [noter svar i boksen herunder] Rapporten bliver offentliggjort i 2024.</p> <p>Vi vil som nævnt i interviewets start gerne have lov at skrive at eksemplet kommer fra jer – og nævne dit navn. Når vi gør det, så tilbyder vi altid, at du kan få lov at se eksemplet igennem inden vi offentliggør det, så du kan sige til, hvis vi har fået beskrevet noget ukorrekt. Vil du gerne have eksemplet til gennemsyn? [noter svar i boksen herunder]</p>		

Må vi kontakte dig igen hvis der er behov for ud- dybning? (ja/nej)	
Vil interviewpersonen gerne have eksemplet til gennemsyn inden vi offentliggør rapporten? (ja/nej)	
NB hvis ja til en eller begge, så noter mailadresse	

B

Bilag 4: Spørgeskema

Kære dagtilbudsleder

Tak fordi du vil hjælpe os med at besvare vores spørgeskema om, hvordan du arbejder med ledelse og kvalitet i dit dagtilbud.

Det tager blot 10-15 minutter at besvare spørgeskemaet.

Spørgeskemaet er sendt ud til alle dagtilbudsledere for dagtilbud som arbejder med børn i alderen 0.-6. år i Sverige, Norge, Island, Danmark og den svensktalende del af Finland. Resultaterne vil blive offentliggjort i en rapport som vil give et overblik over hvordan de respektive nordiske lande arbejder med ledelse og kvalitet i dagtilbud. Formålet er ikke at måle høj eller lav kvalitet, men at inspirere til nordisk samarbejde gennem gode eksempler, værktøjer og metoder fra praksis. Rapporten vil udover resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen også indeholde eksempler fra interviews med dagtilbudsledere og konkrete værktøjer til inspiration.

Undersøgelsen gennemføres af Nordisk Førskola, Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) og Forening for selvejende og private daginstitutioner i Danmark (FOBU). Det er DCUM som er dataansvarlig. Ved at deltage giver du samtykke til, at DCUM må behandle dine personoplysninger (kontaktoplysninger). Du kan læse [her](#) hvordan DCUM behandler data og oplysningerne omkring dit dagtilbud.

På forhånd mange tak for din tid og din hjælp.

Med venlig hilsen

Nordisk Førskola

Gunnvör Kolbeinsdóttir, Projektledare for Nordisk Förskola (Island)

Tommy Larsen, Biträdande Projektledare (Norge)

Annika Palmgren, Biträdande Projektledare (Sverige)

Helén Ekberg, Witting Teamledare (Sverige)

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM)

Heidi Knudsen, chefkonsulent

Helene Borgholm, Projektleder

DANSK CENTER FOR
UNDERVISNINGSMILJØ
Viden til praksis

FOBU

Annika Moeslund Pedersen, Pædagogisk udviklingskonsulent

Spørgeskemaet

- Prioritér følgende tematikker som I har særligt fokus på i jeres daginstitution fra højeste til laveste prioritet. 1 indikerer den højeste, og 4 den laveste.
  - Læring og udvikling
  - Samspil og relationer
  - Inddragelse af børneperspektivet
  - Demokrati og medbestemmelse
- Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Hos os har vi fokus på at understøtte børnenes initiativ til at tale og lytte i en samtale.
  - Helt enig – enig – hverken enig eller uenig – uenig – helt uenig – ved ikke
- I hvilken grad understøtter du arbejdet med, at der spørges ind til børnenes egne oplevelser af hverdagen?
  - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
- I hvilken grad er børnene med til at bestemme i forhold til:
  - Rutinesituationer (for eksempel: påklædning, toiletbesøg, spisesituationer)
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Pædagogiske aktiviteter (for eksempel: Kreative projekter, ture, planlagte aktiviteter)

- I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
- Børneinitieret leg (for eksempel: når børnene leger egne lege på legepladser eller indenfor)
  - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
- I hvor høj grad understøtter du personalets arbejde med at sikre, at der skabes lige muligheder for alle børn i jeres dagtilbud?
  - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
- Relationsarbejde fylder meget i jeres hverdag. I hvor høj grad har I arbejdet med følgende de sidste 3 måneder:
  - Relationerne mellem børnene
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Relationerne mellem barn og voksen
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Relationerne mellem de ansatte
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Relationerne mellem ledelse og ansatte
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Relationerne mellem de ansatte og forældrene
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Relationerne mellem institutionen og andre relevante aktører (for eksempel: psykologer, fysioterapeuter, private virksomheder eller lignende)
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
- Hvilke af følgende parametre er vigtigst i forhold til at understøtte børns læring og udvikling? (Vælg 3)
  - Plads til børns leg og aktivitet
  - Understøtte børns egen nysgerrighed
  - At børnene føler sig som del af et fællesskab med andre børn
  - At børnene oplever sig set og hørt
  - Trygge relationer til børn og voksne
  - At børnene indgår i interaktion og kommunikation med børn og voksne
  - At arbejde aktivt med børnenes sproglige kompetencer
  - Andet (åben kategori)

I de følgende spørgsmål taler vi om styringsdokumenterne. Med styringsdokumenterne mener vi (indsæt landets styringsdokumenter)

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

- Styringsdokumenterne spiller en vigtig rolle i forhold til at rammesætte det pædagogiske arbejde.
  - Helt enig – enig – hverken enig eller uenig – uenig – helt uenig – ved ikke
- Styringsdokumenterne genbesøges hyppigt i tilrettelæggelsen af det daglige arbejde.
  - Helt enig – enig – hverken enig eller uenig – uenig – helt uenig – ved ikke
- Styringsdokumenterne er meningsfulde i forhold til arbejdet med kvalitet.
  - Helt enig – enig – hverken enig eller uenig – uenig – helt uenig – ved ikke
- I hvilken grad arbejder I med følgende tilgange for at højne kvaliteten i jeres dagtilbud:
  - Feedbackkultur
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Observation af praksis
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Ledelsen er tæt på hverdagens udfordringer
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Planlægning via mål/delmål
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Individuelle planer for børnenes udvikling
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Teams med særlige fokusområder
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Fælles værdigrundlag
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Andet (Åben svarkategori – Uddyb)
- Hvor enig eller uenig er du i følgende:
  - Evaluering er vigtigt for at kunne højne kvaliteten i vores dagtilbud.
    - Helt enig – Enig – Hverken eller – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Jeg har de redskaber jeg skal bruge til at evaluere vores praksis.
    - Helt enig – Enig – Hverken eller – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Jeg synes det er svært at omsætte evalueringer til vores egen praksis.
    - Helt enig – Enig – Hverken eller – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Det er vigtigt for kvaliteten i vores dagtilbud, at vi dokumenterer vores hverdag.
    - Helt enig – Enig – Hverken eller – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
- I hvilken grad anvender I følgende evalueringsformer?
  - Overordnede evalueringer af dagtilbuddets pædagogiske arbejde

- I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Planlagte evalueringer af aktiviteter og projekter
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Løbende hverdagsevalueringer efter behov
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
- Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn:
- Det er vigtigt for kvaliteten i vores dagtilbud, at personalet har pædagogiske kompetencer.
    - Helt enig – Enig – Hverken enig eller uenig – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Efteruddannelse og opkvalificering af personalet er vigtigt for kvaliteten af dagtilbuddet.
    - Helt enig – Enig – Hverken enig eller uenig – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Det er vigtigt for kvaliteten i vores dagtilbud, at vi arbejder ud fra et videnskabeligt grundlag
    - Helt enig – Enig – Hverken enig eller uenig – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Jeg har tilstrækkeligt med personale til at løfte kvaliteten af mit dagtilbud på tilfredsstillende vis.
    - Helt enig – Enig – Hverken enig eller uenig – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Mit pædagogiske personale har de relevante kompetencer til at løfte kvaliteten i vores dagtilbud.
    - Helt enig – Enig – Hverken enig eller uenig – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
- I hvilken grad arbejder du med ledelse på følgende måder?
- Jeg giver mine ansatte mulighed for at deltage på kurser og andre typer efteruddannelser som en del af deres ansættelse.
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Vores efteruddannelse fokuserer på, at give hele vores personalegruppe bedre kompetencer og ikke kun enkelte medarbejdere.
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - I vores dagtilbud er udvikling af kvalitet i dagtilbuddet et fælles anliggende for leder og medarbejdere.
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
  - Jeg prioriterer at mine medarbejdere kan vidensdele med hinanden om hverdagens udfordringer
    - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
- Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn:
- Det er vigtigt for kvaliteten i vores dagtilbud, at personalet har pædagogiske kompetencer.
    - Helt enig – Enig – Hverken enig eller uenig – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Efteruddannelse og opkvalificering af personalet er vigtigt for kvaliteten af dagtilbuddet.
    - Helt enig – Enig – Hverken enig eller uenig – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Det er vigtigt for kvaliteten i vores dagtilbud, at vi arbejder ud fra et videnskabeligt grundlag
    - Helt enig – Enig – Hverken enig eller uenig – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Jeg har tilstrækkeligt med personale til at løfte kvaliteten af mit dagtilbud på tilfredsstillende vis.
    - Helt enig – Enig – Hverken enig eller uenig – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
  - Mit pædagogiske personale har de relevante kompetencer til at løfte kvaliteten i vores dagtilbud.
    - Helt enig – Enig – Hverken enig eller uenig – Uenig – Helt uenig – Ved ikke
- I hvilken grad arbejder du med personaleledelse på følgende måder?

- Jeg giver mine ansatte mulighed for at deltage på kurser og andre typer efteruddannelser som en del af deres ansættelse.
  - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
- Vores efteruddannelse fokuserer på, at give hele vores personalegruppe bedre kompetencer og ikke kun enkelte medarbejdere.
  - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
- I vores dagtilbud er udvikling af kvalitet i dagtilbuddet et fælles anliggende for leder og medarbejdere.
  - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke
- Jeg prioriterer at mine medarbejdere kan vidensdele med hinanden om hverdagens udfordringer
  - I meget høj grad – i høj grad – i nogen grad – i mindre grad – slet ikke – ved ikke

- Hvor ofte afholdes møder med det pædagogiske personale, hvor I reflekterer over egen praksis?

- Flere gange om ugen – En gang om ugen - Flere gange om måneden – En gang om måneden – Sjældnere end én gang om måneden – Aldrig – Ved ikke
- I dagtilbud bruges mange forskellige værktøjer og metoder til at udvikle og sikre kvalitet i egen praksis. I det næste spørgsmål vil vi gerne vide, om I har et værktøj, som I oplever virker særligt godt til at fremme kvalitet.
  - Hvilket værktøj/metode har I brugt til at udvikle jeres kvalitet, som I gerne vil anbefale til andre?
    - Hvad hedder værktøjet/metoden? (Åben svarkategori)
    - Beskriv kort hvad værktøjet/metoden bruges til (åben svarkategori)

• Hvilket af følgende kategorier relaterer værktøjet sig til? (vælg én)

- Børneperspektiv
- Samspil og relationer
- Demokrati og medbestemmelse
- Læring og udvikling
- Redskaber til at lede dagtilbud
- Løbende evaluering
- Planlagt evaluering
- Personale- og/eller kompetenceudvikling
- Andet (åben kategori)
- Hvad er formålet med at bruge værktøjet/metoden?
  - At give overblik
  - At øge samarbejdet
  - At skabe struktur
  - At evaluere virkning
  - At evaluere proces
  - At planlægge
  - At kortlægge udfordringer og styrker for at videreudvikle
  - Andet: (åben svarkategori)

• Må vi kontakte dig for uddybning af dine besvarelser?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

30

- Hvis ja: Skriv venligst din mail her (åben svarkategori).

Når du skriver din mailadresse her, skal du være opmærksom på, at vi kan se dine kontaktoplysninger. Dog videregiver vi ikke disse oplysninger til andre, men bruger alene oplysningerne til intern brug i projektet, så vi kan kontakte dig, hvis vi skal høre mere om hvordan I bruger det værktøj/metode du anbefaler.

Mange tak for din besvarelse, du har hermed svaret på alle spørgsmål. Når du trykker på 'afslut' sendes du automatisk til en hvid side, og din besvarelse er hermed registreret.

Bilag 5: Rapport over spørgeskemaresultaterne

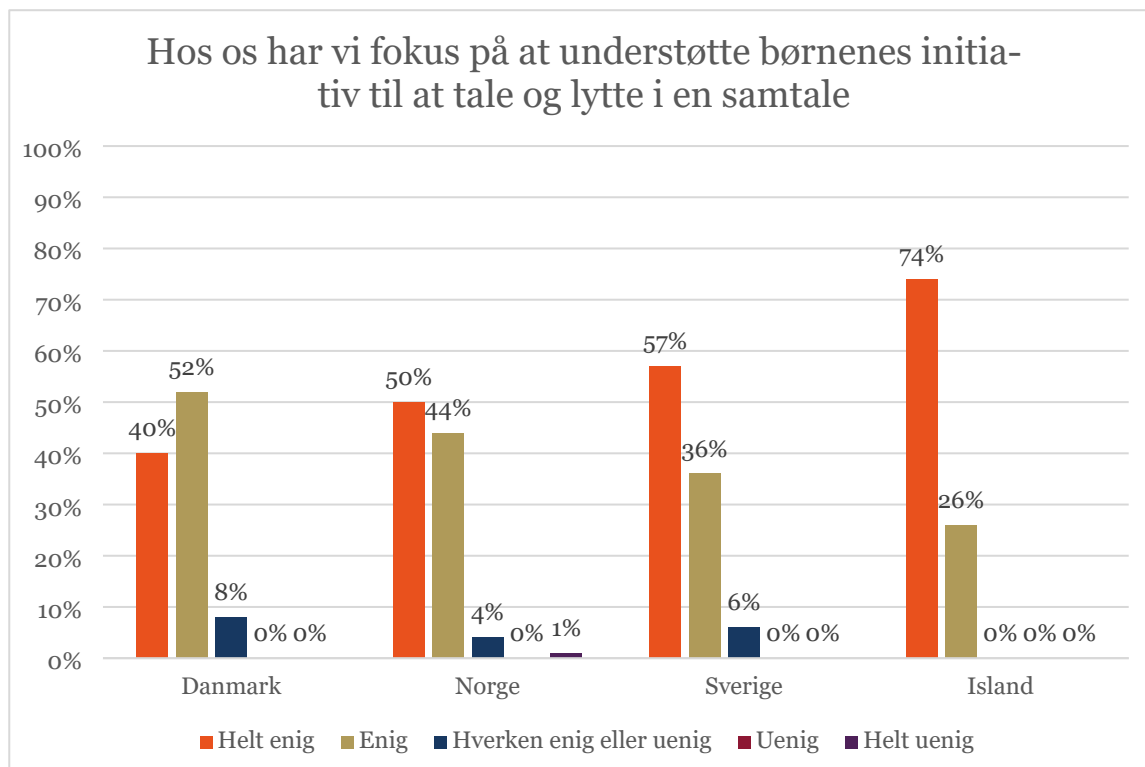
Antal besvarelser

Lande	Antal fulde besvarelser
Danmark	318
Norge	366
Sverige	90
Island	67
Finland	0

Resultaterne for hvert tema

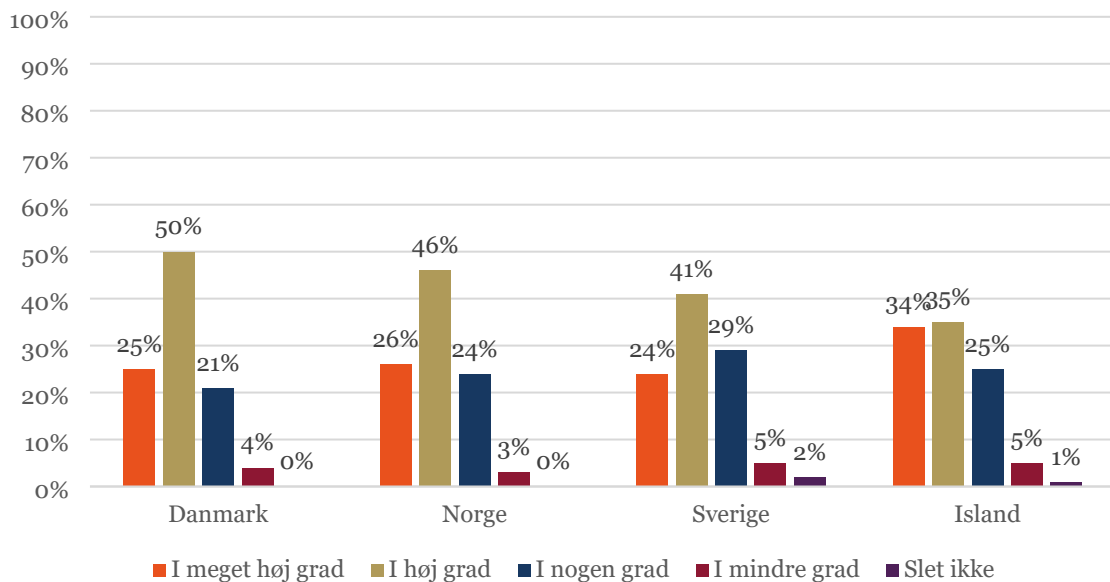
32

Børneperspektiv, demokrati og medbestemmelse

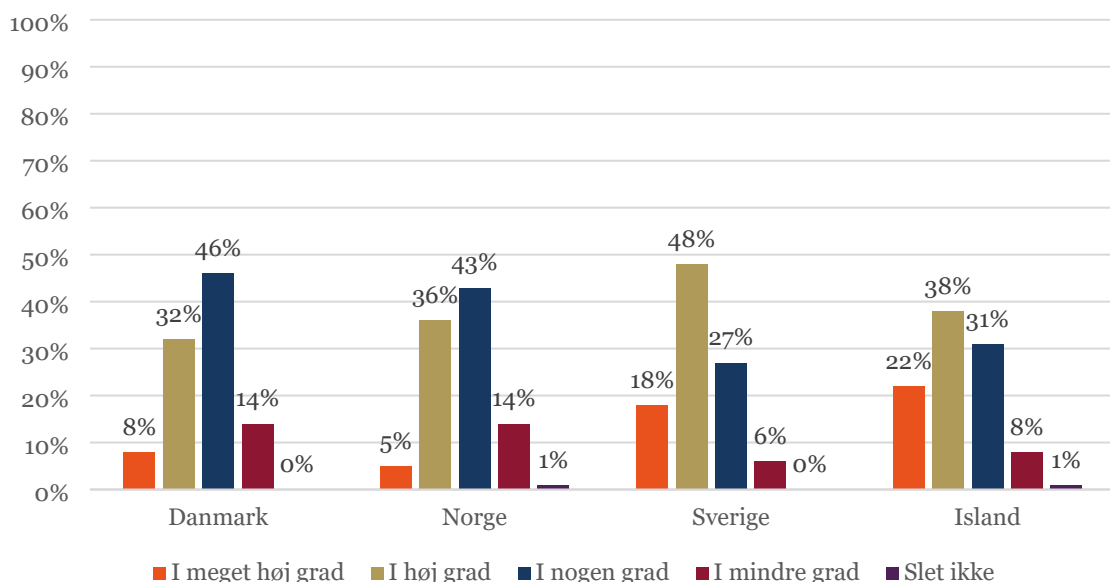

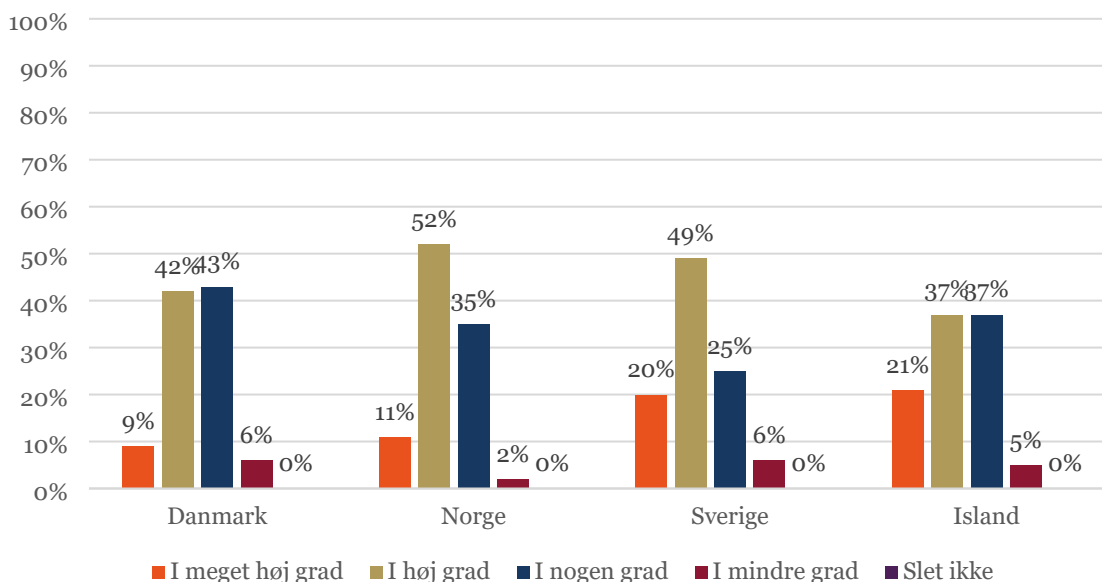
I hvilken grad sætter du som leder fokus på, at dit personale spørger børnene om deres oplevelser af hverdagen?

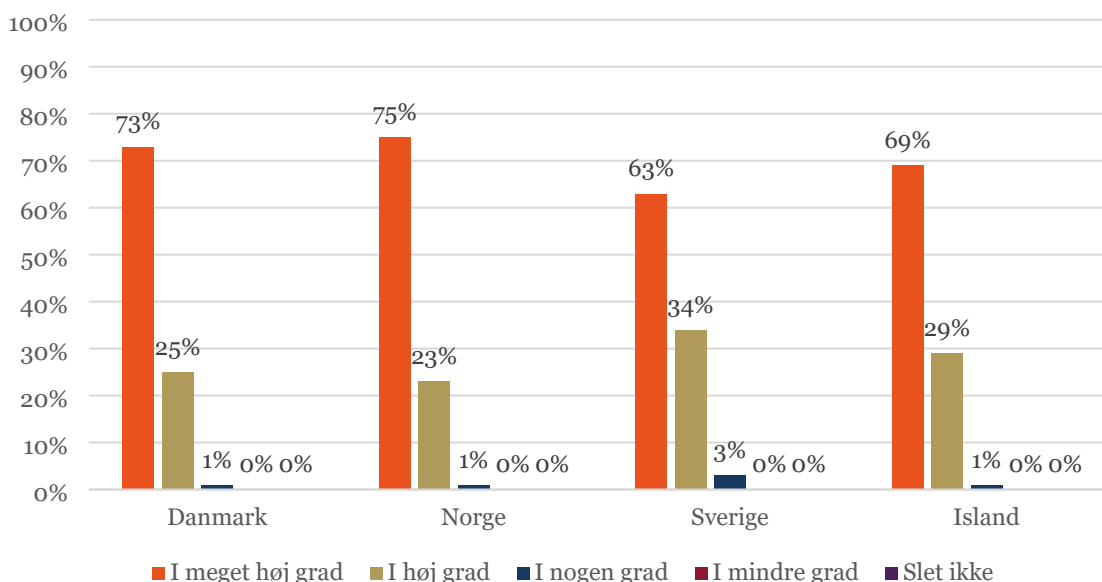
I hvilken grad har børnene medbestemmelse i forhold til rutinesituationer (for eksempel påklædning, toiletbesøg, spisesituationer)

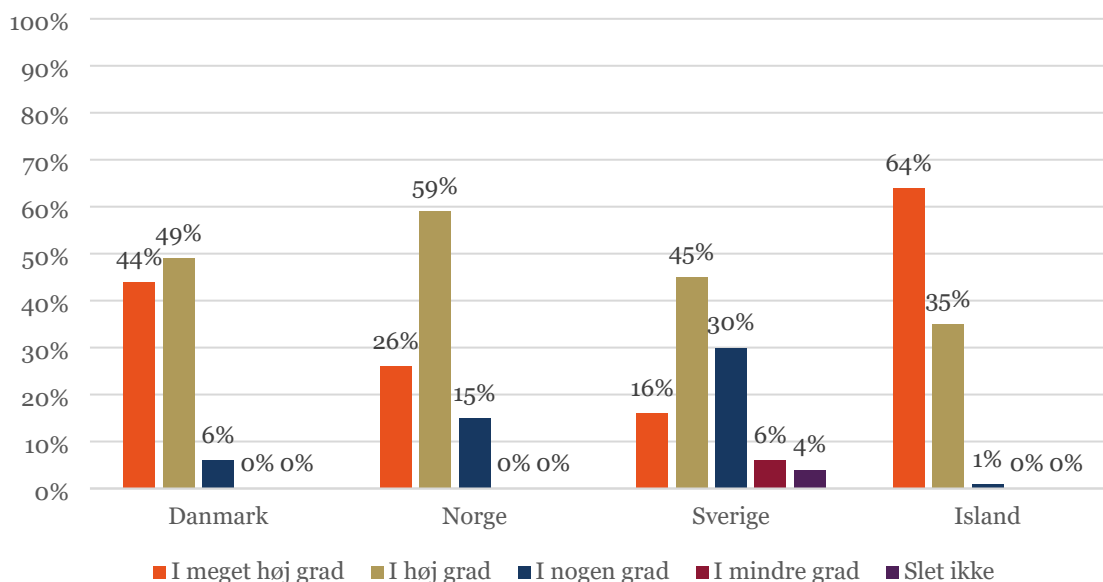
I hvilken grad har børnene medbestemmelse i forhold til pædagogiske aktiviteter (for eksempel kreative projekter, ture, planlagte aktiviteter)

I hvilken grad har børnene medbestemmelse i forhold til børneinitieret leg (for eksempel når børnene leger egne lege på legepladser eller indenfor)

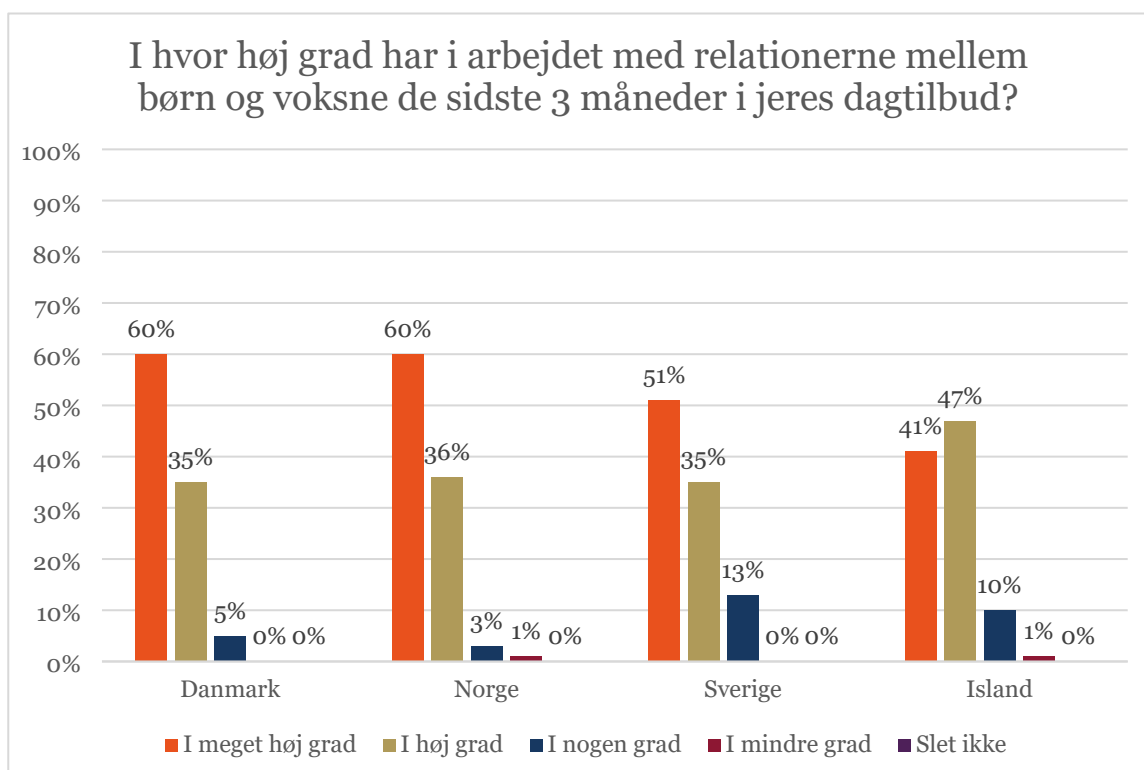
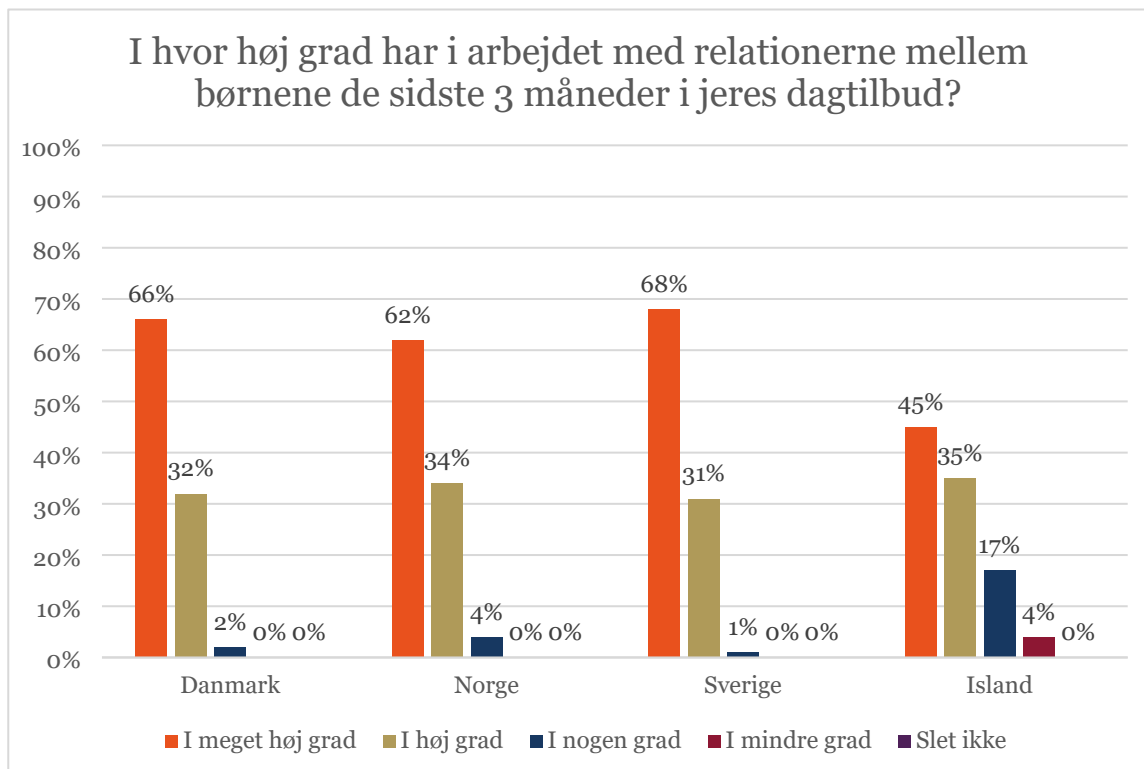

I hvor høj grad understøtter du personalets arbejde med at sikre, at der skabes lige muligheder for alle børn i jeres dagtilbud?

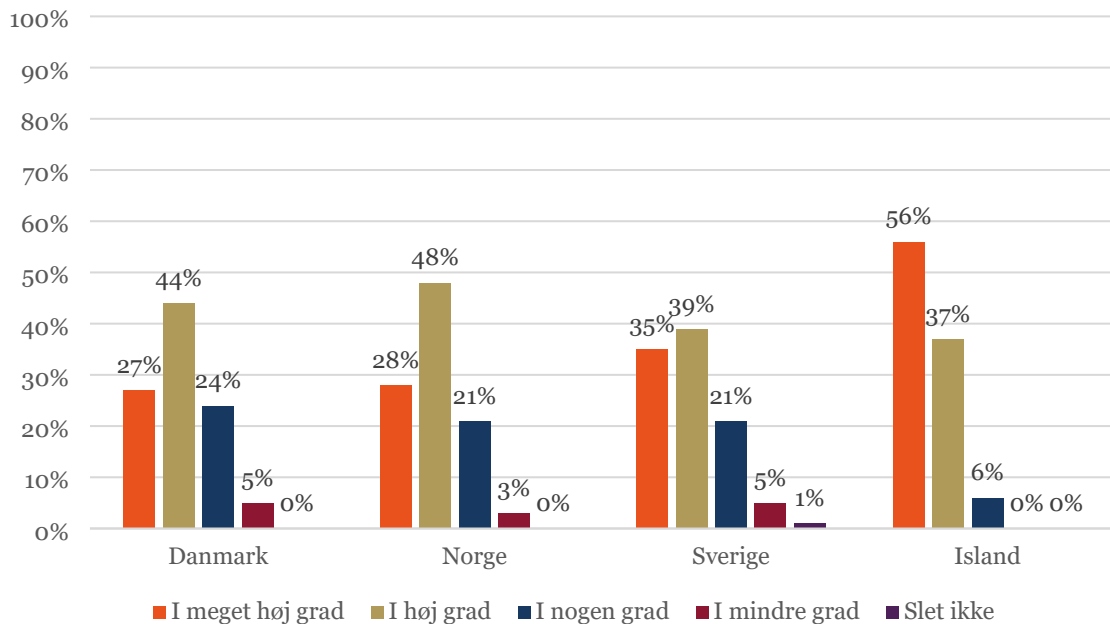

Samspil og relationer

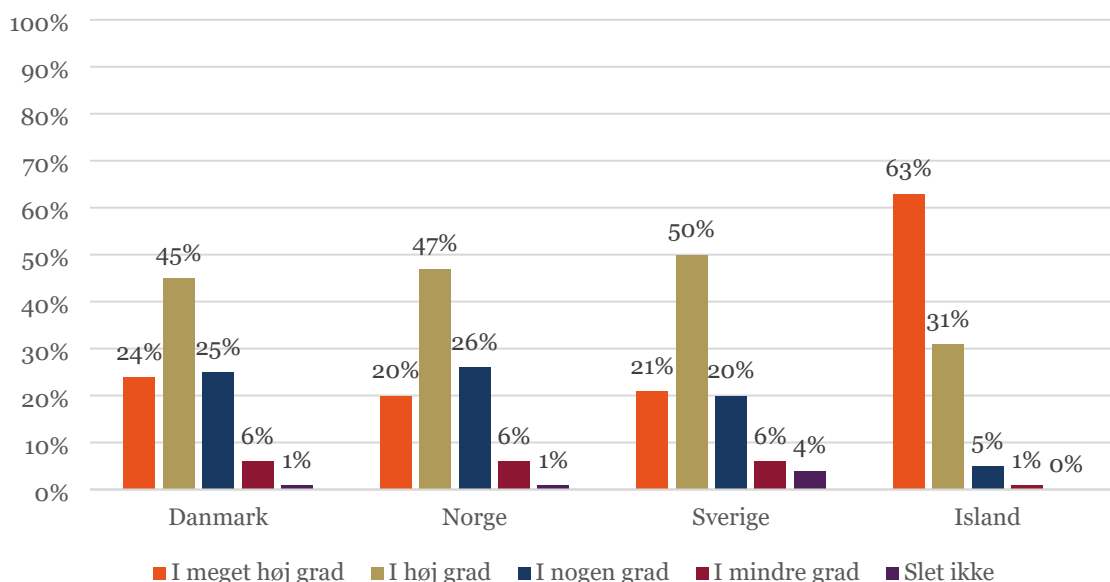
36

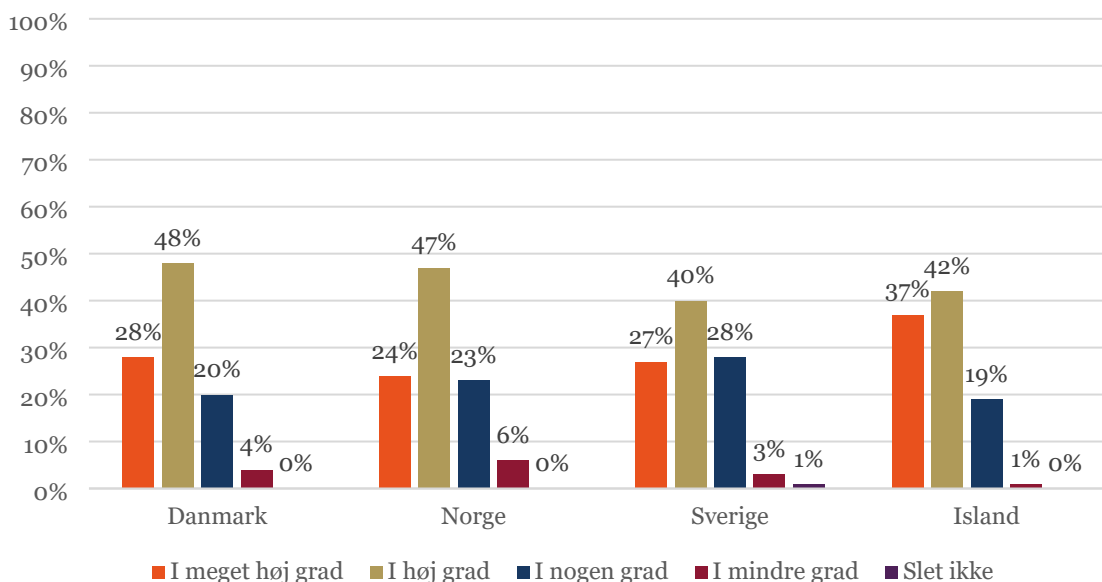
I hvor høj grad har I arbejdet med relationerne mellem de ansatte de sidste 3 måneder i jeres dagtilbud?

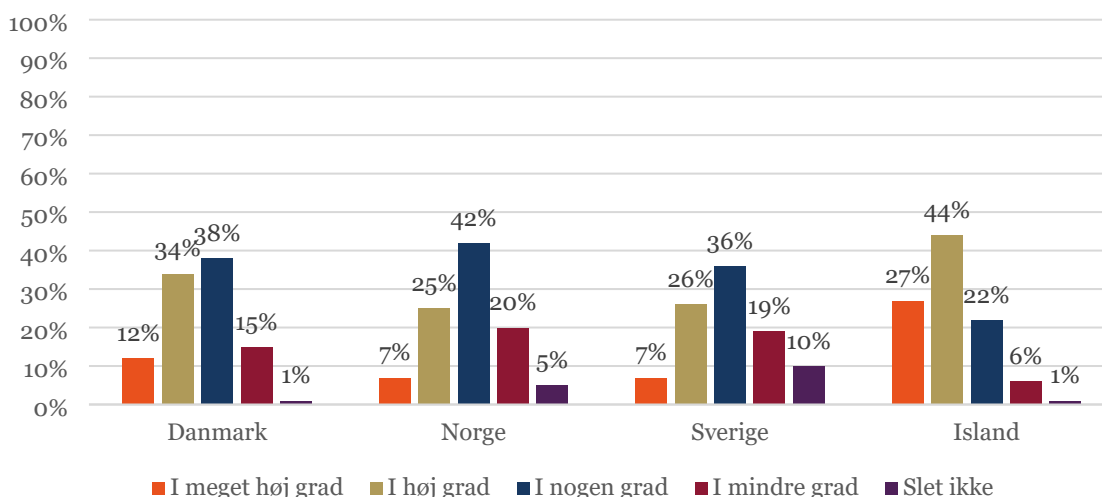
I hvor høj grad har I arbejdet med relationerne mellem ledelse og ansatte de sidste 3 måneder i jeres dagtilbud?

I hvor høj grad har I arbejdet med relationerne mellem de ansatte og forældrene de sidste 3 måneder i jeres dagtilbud?

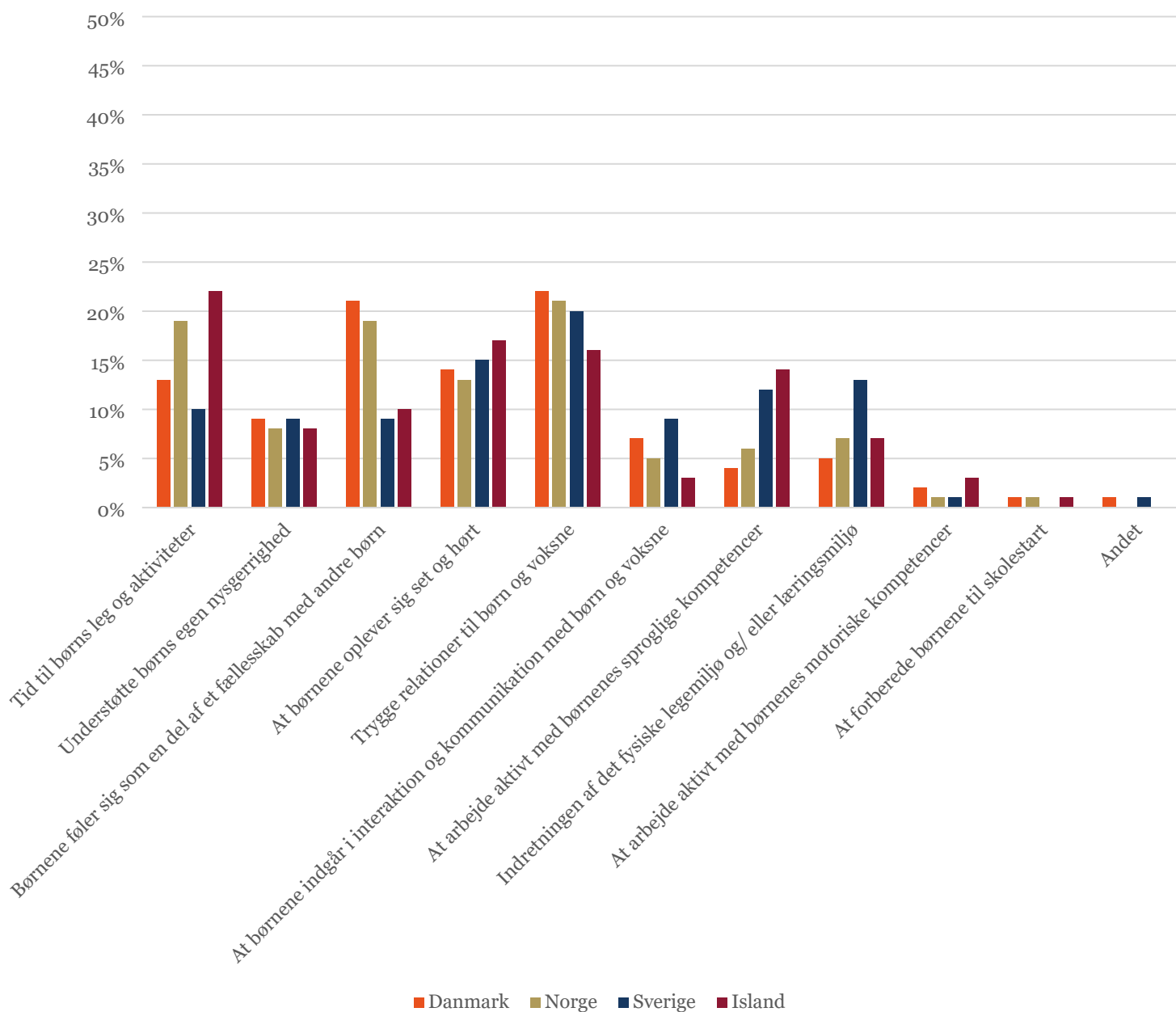

I hvor høj grad har I arbejdet med relationerne mellem institutionen og andre relevante aktører (for eksempel psykologer, fysioterapeuter, private virksomheder eller lignende) de sidste 3 måneder i jeres dagtilbud

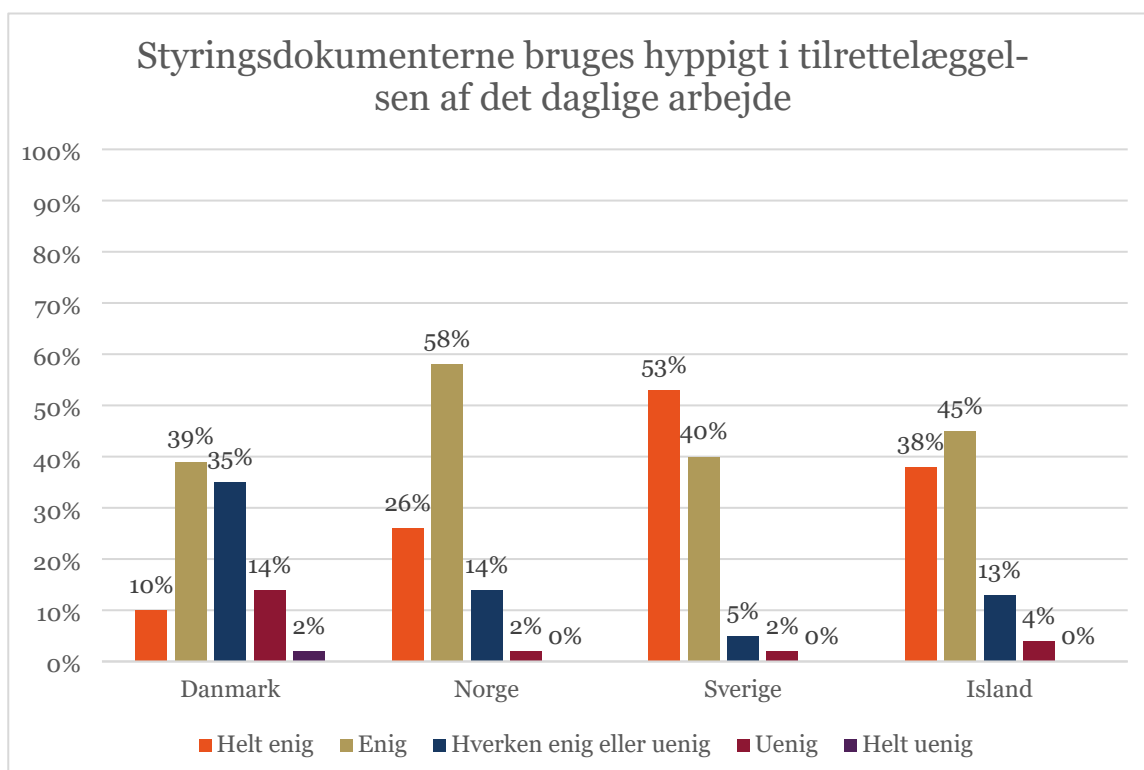
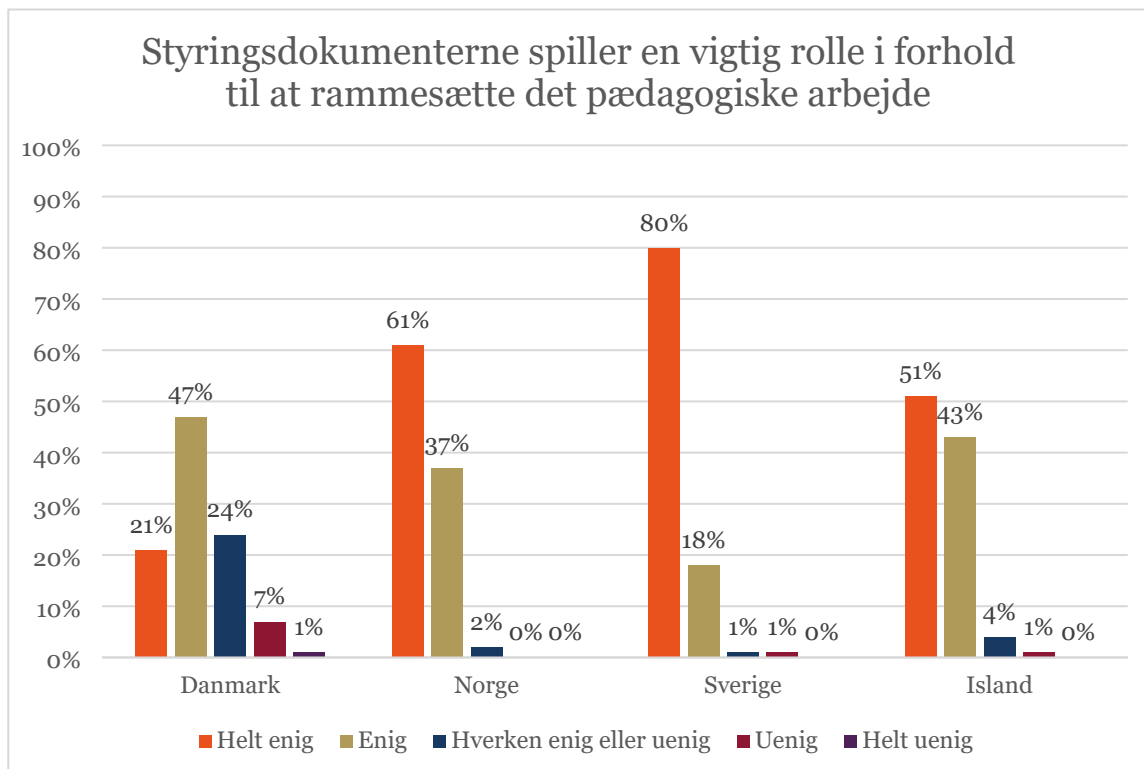
Læring og udvikling

Hvilke af følgende parametre er vigtigst i forhold til at understøtte børns læring og udvikling? (vælg 3)

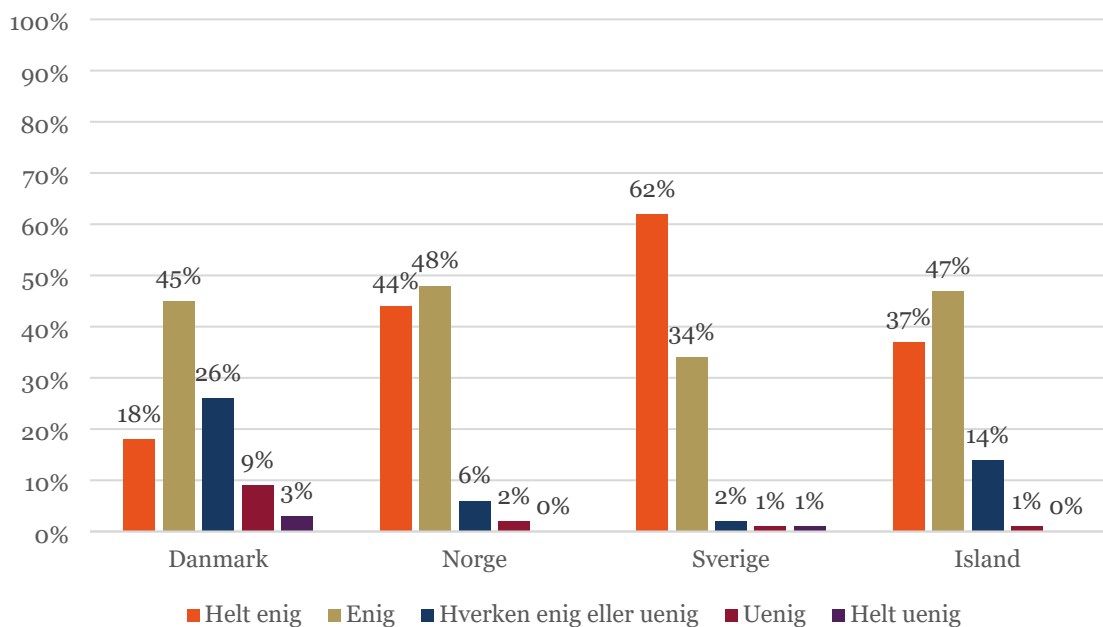
Styringsdokumenterne

40

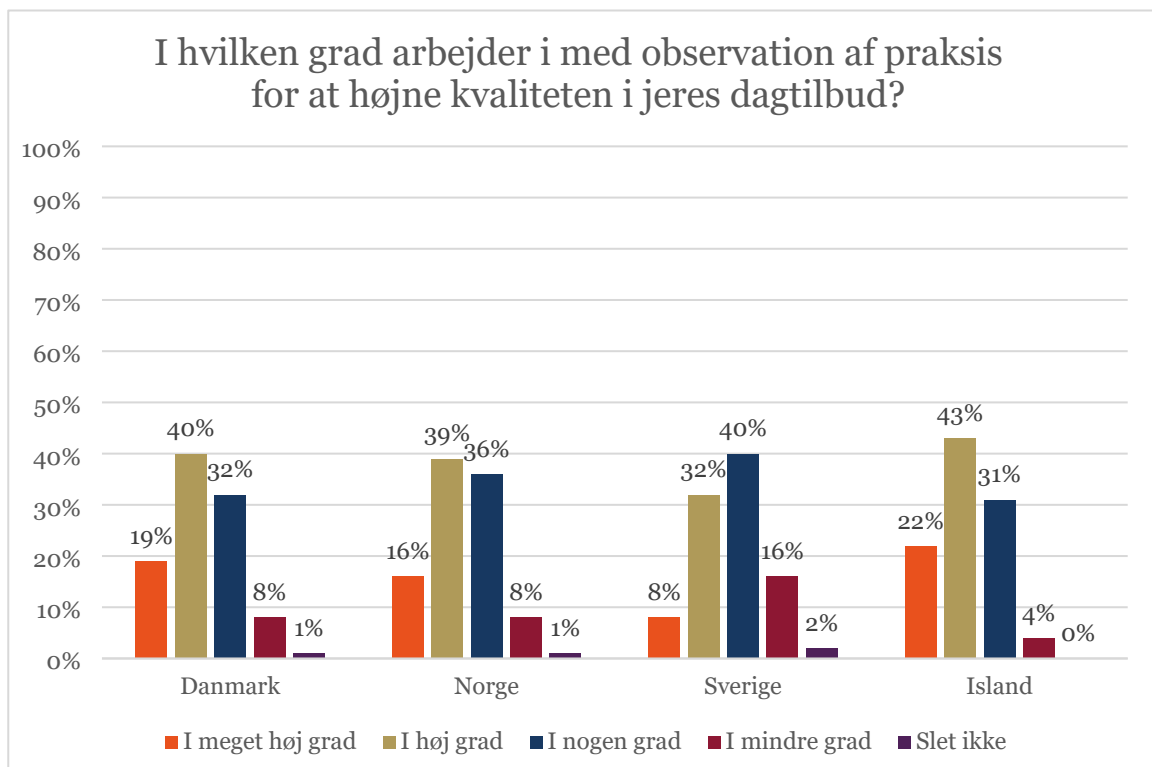
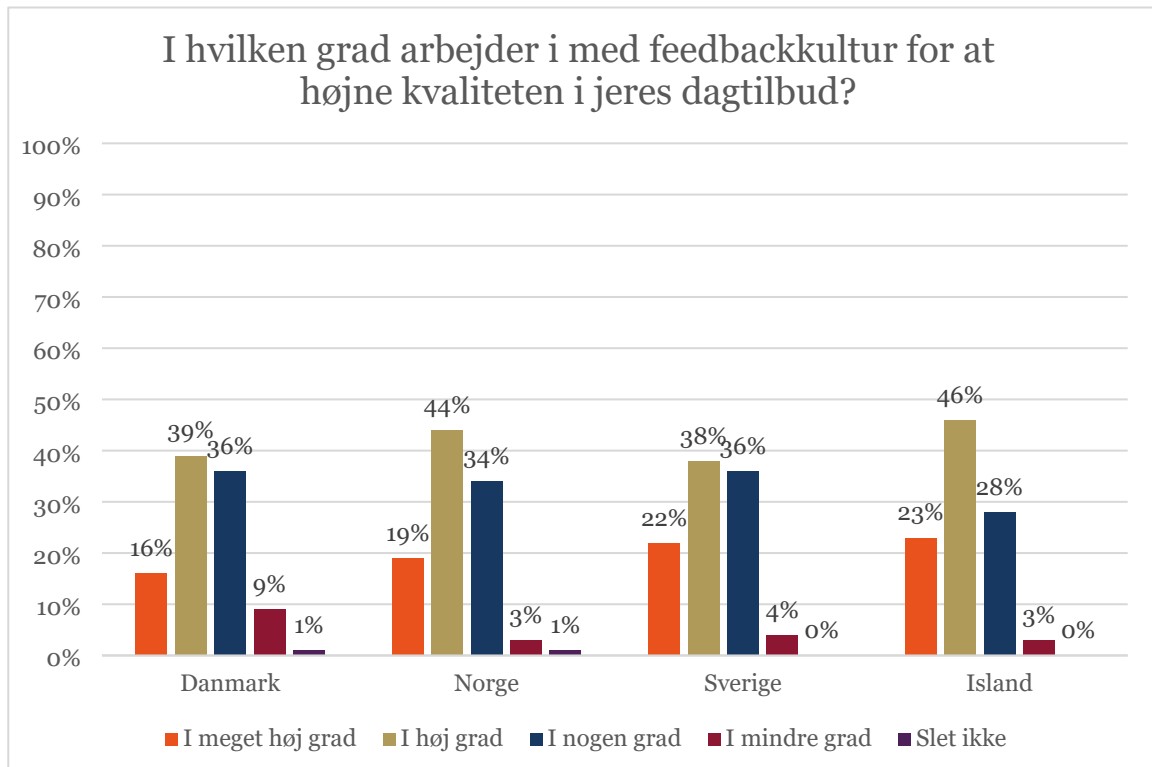

Styringsdokumenterne er meningsfulde i forhold til arbejdet med kvalitet

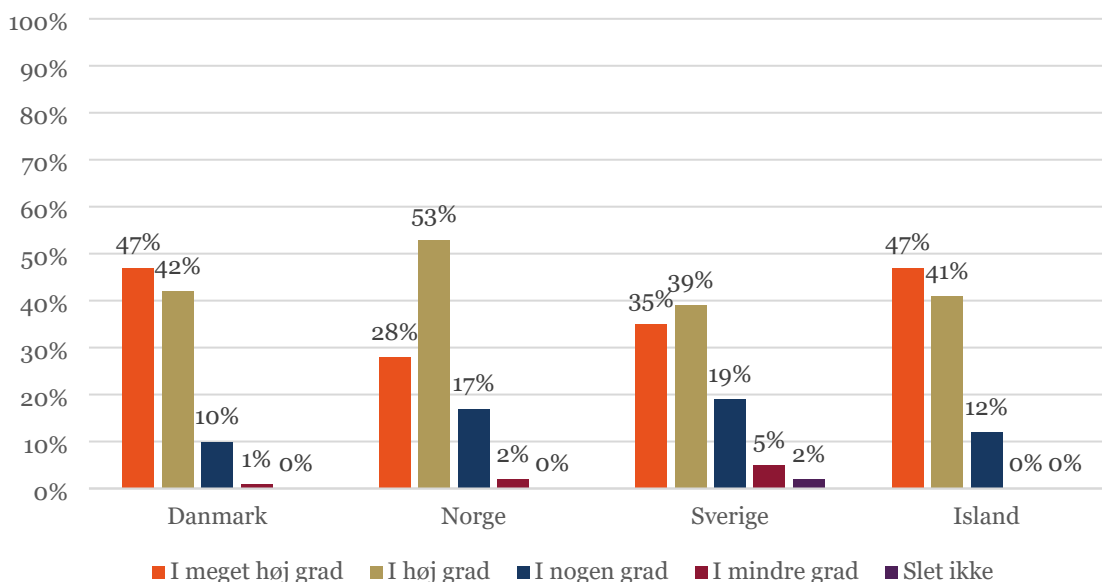

Systematisering

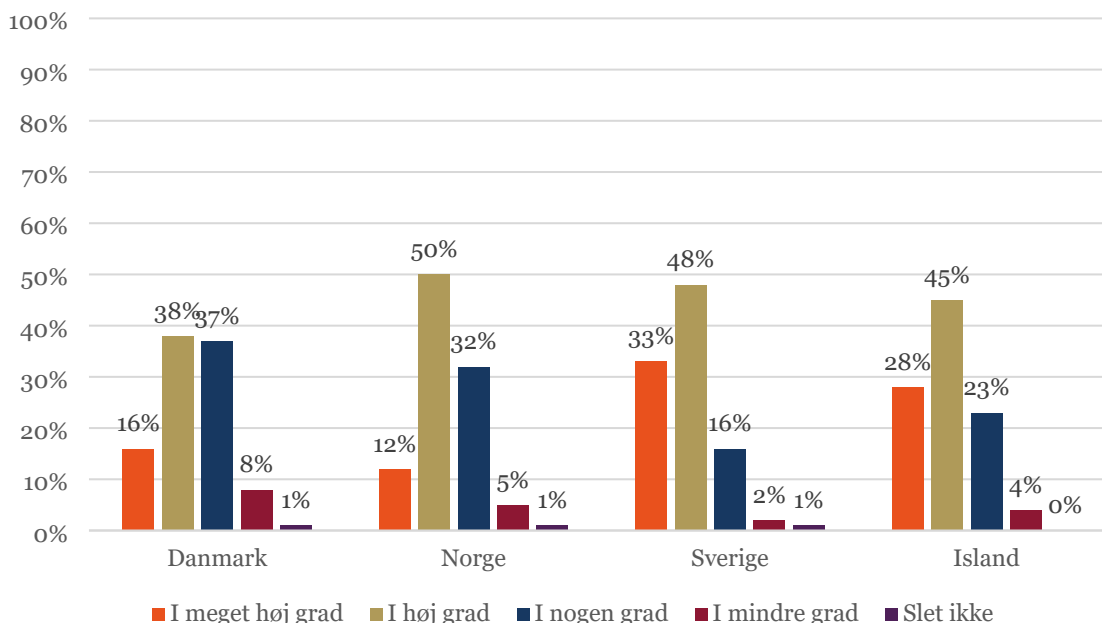
42

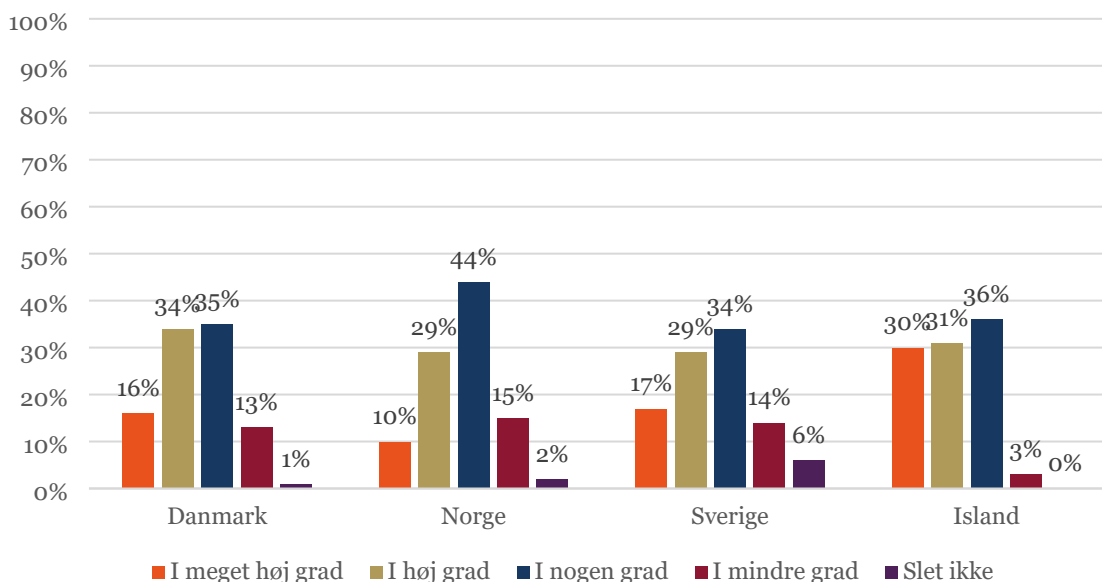
I hvilken grad arbejder i med at ledelsen er tæt på hverdagens udfordringer, for at højne kvaliteten i jeres dagtilbud?

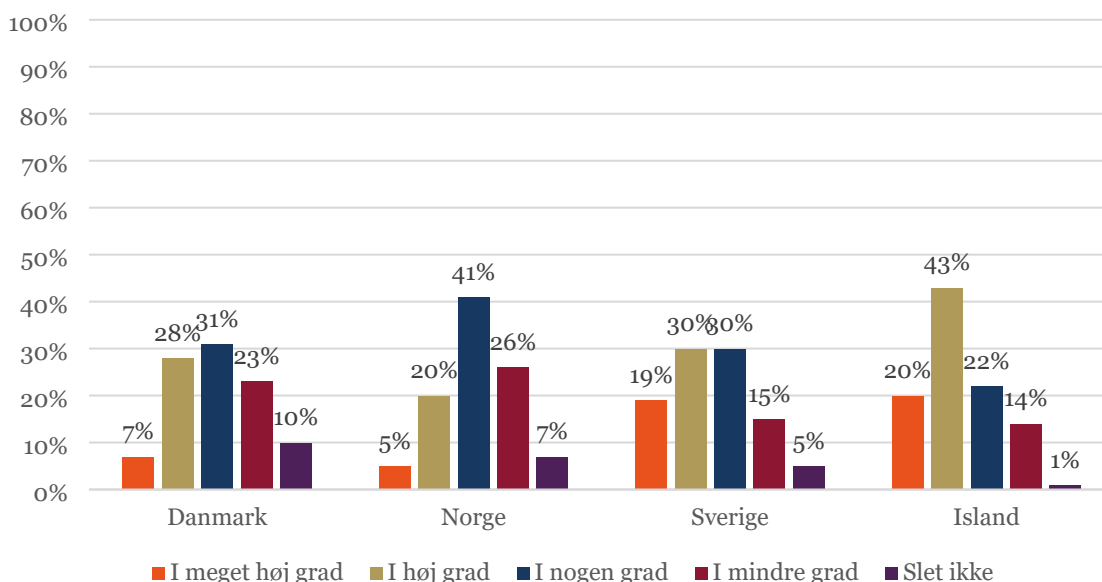
I hvilken grad arbejder i med planlægning via mål/delmål for at højne kvaliteten i jeres dagtilbud?

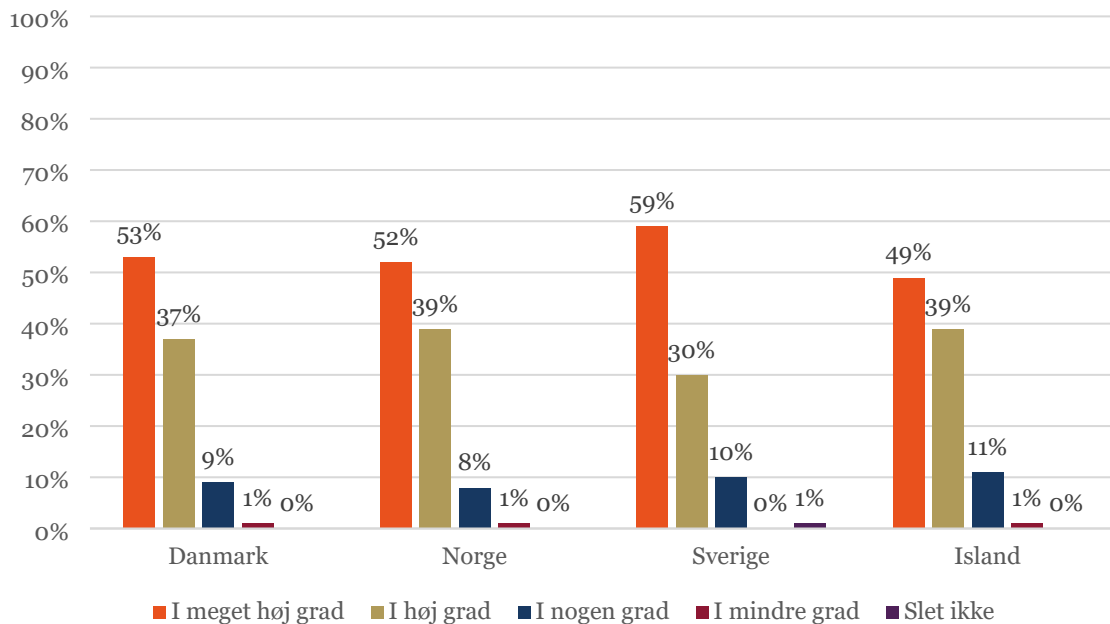
I hvilken grad arbejder I med individuelle planer for børnenes udvikling, for at højne kvaliteten i jeres dagtilbud?

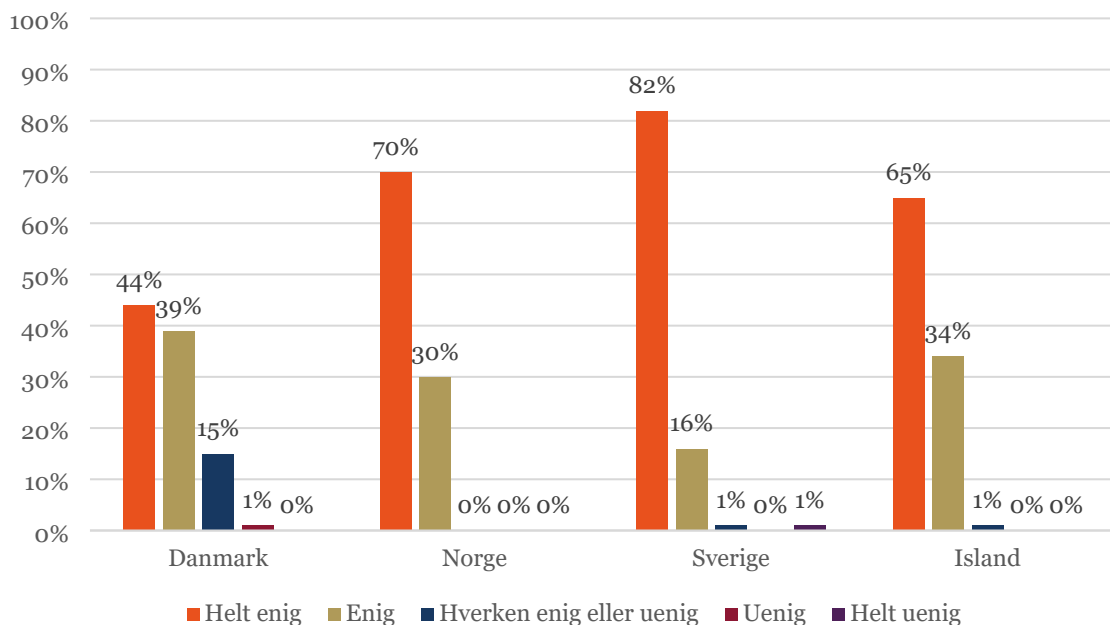
I hvilken grad arbejder I med at have teams med særlige fokusområder, for at højne kvaliteten i jeres dagtilbud?

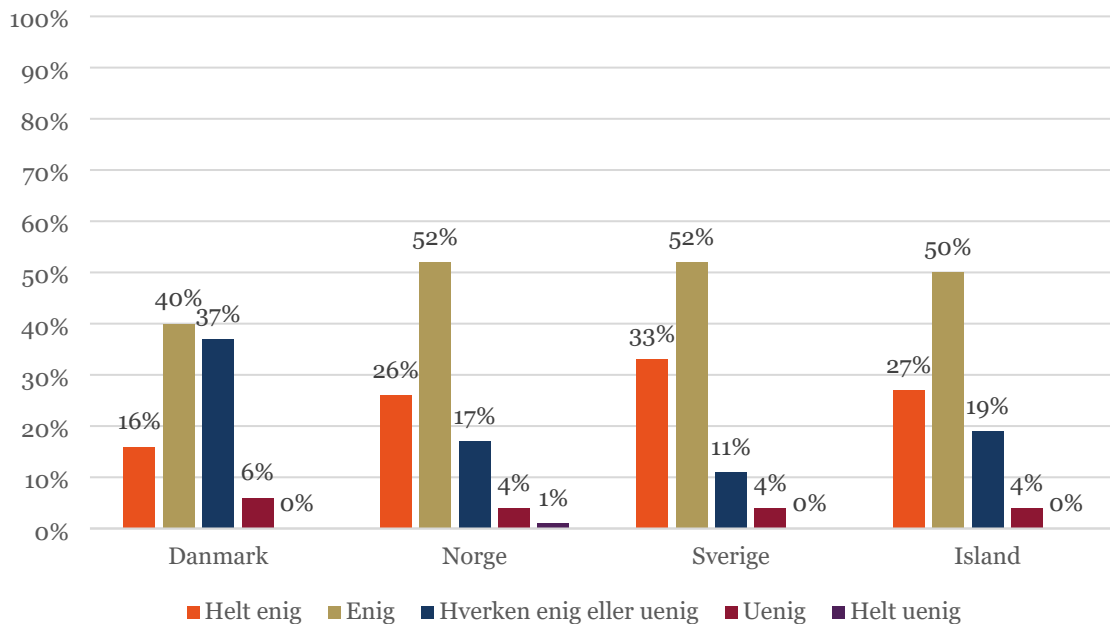
I hvilken grad arbejder I med fælles værdigrundlag for at højne kvaliteten i jeres dagtilbud?

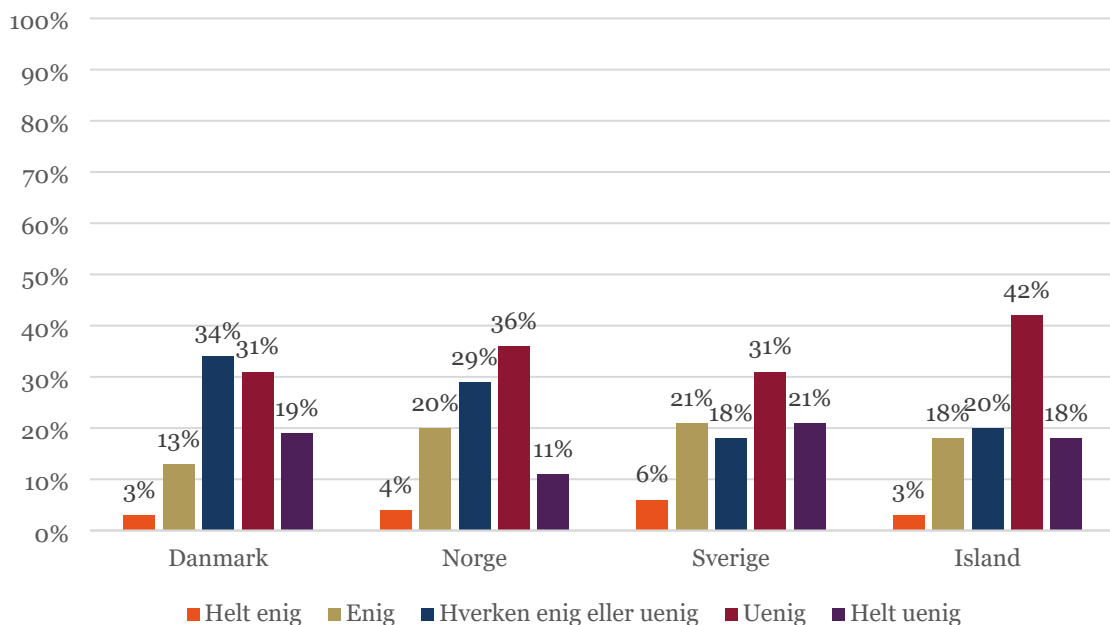
Evaluerer er vigtigt for at kunne højne kvaliteten i vores dagtilbud

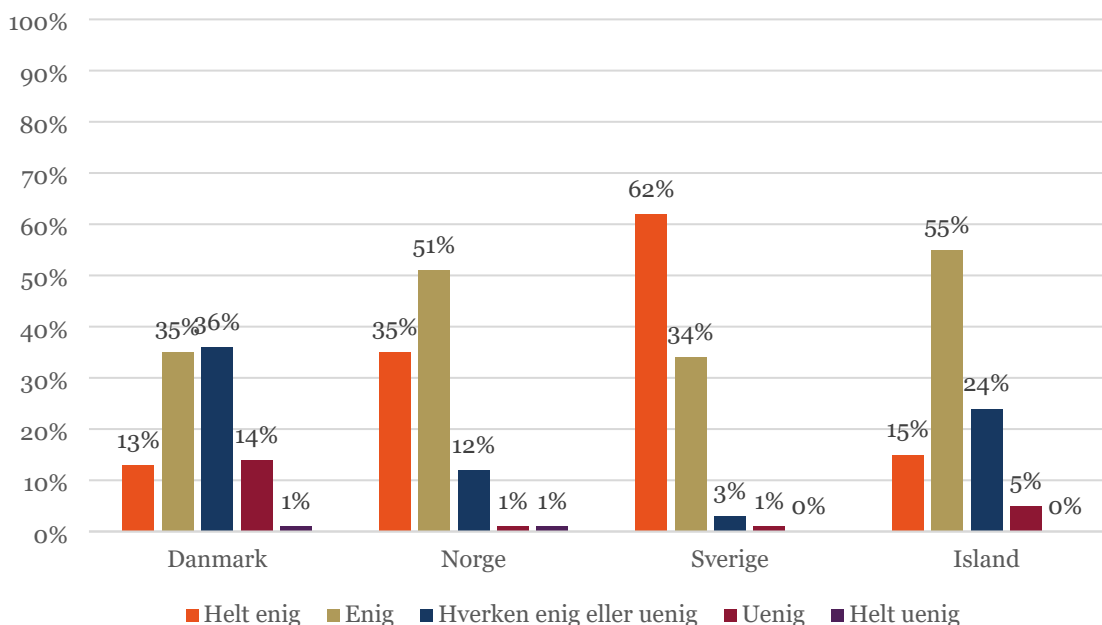
Jeg har de redskaber jeg skal bruge til at evaluere vores praksis

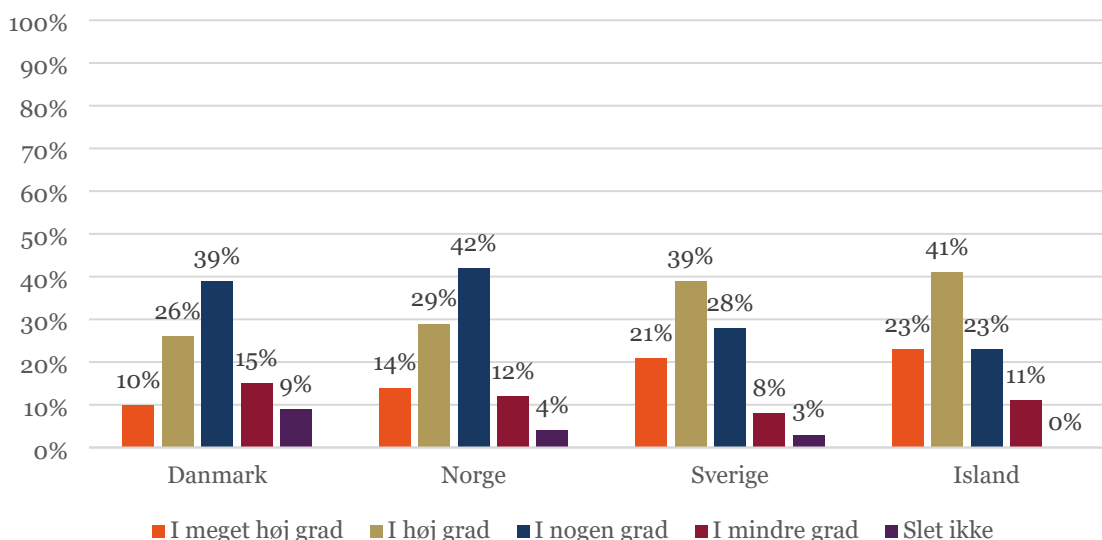
Jeg synes det er svært at omsætte evalueringer til vores egen praksis

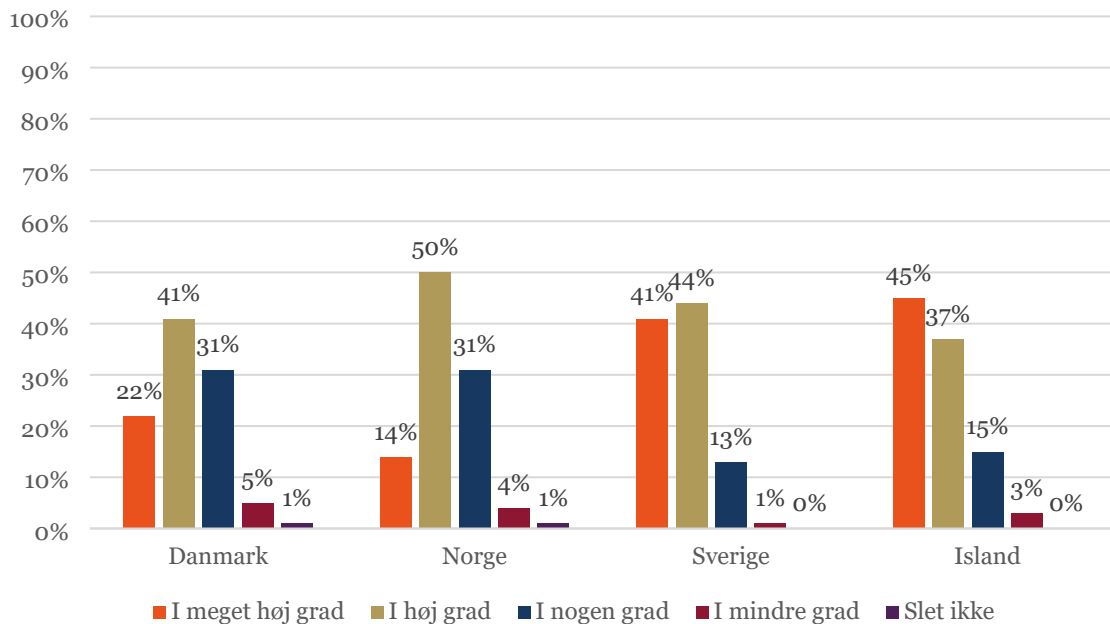
Det er vigtigt for kvaliteten i vores dagtilbud, at vi dokumenterer vores hverdag

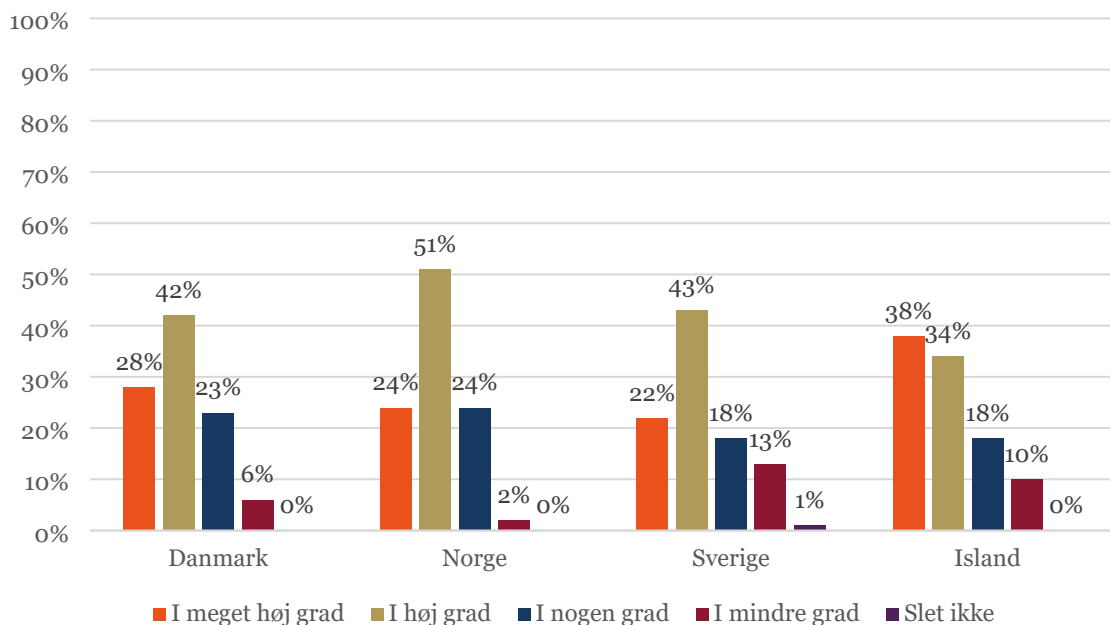
I hvilken grad anvender i overordnede evalueringer af dagtilbuddets pædagogiske arbejde (for eksempel statslige eller kommunale kvalitetsmålinger eller tilfredshedsmålinger)

I hvilken grad anvender i planlagte evalueringer af aktiviteter og projekter?

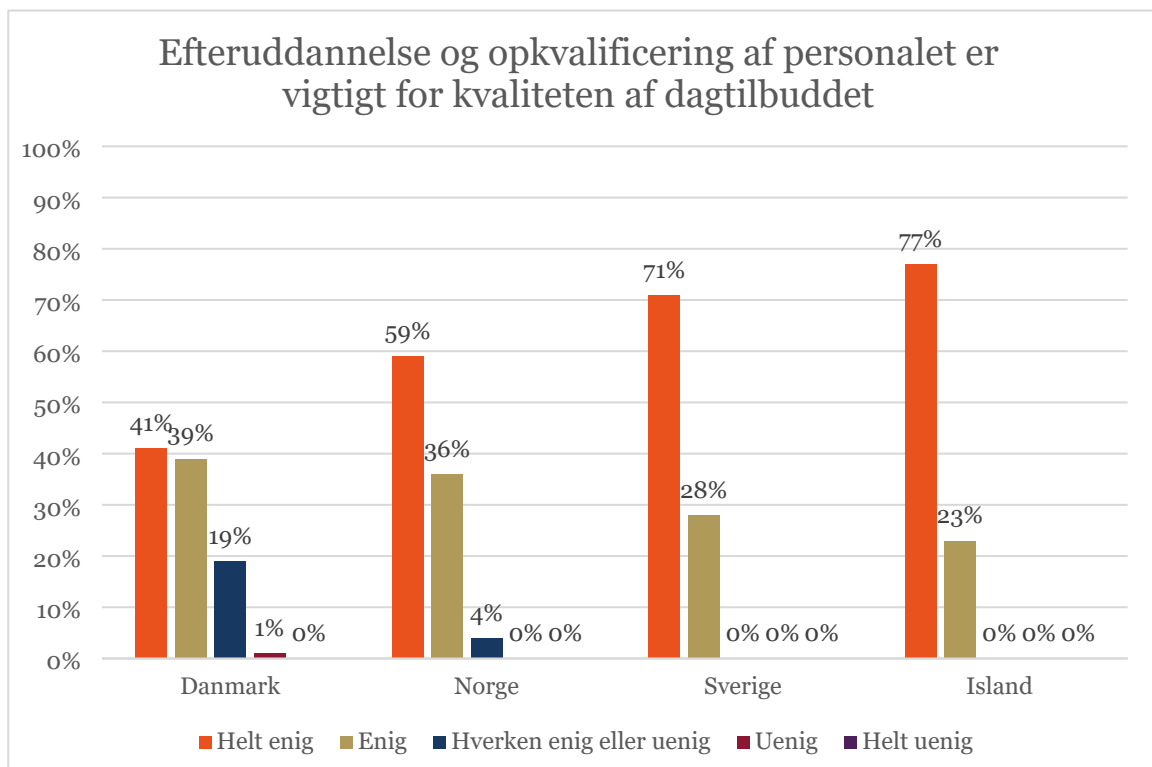
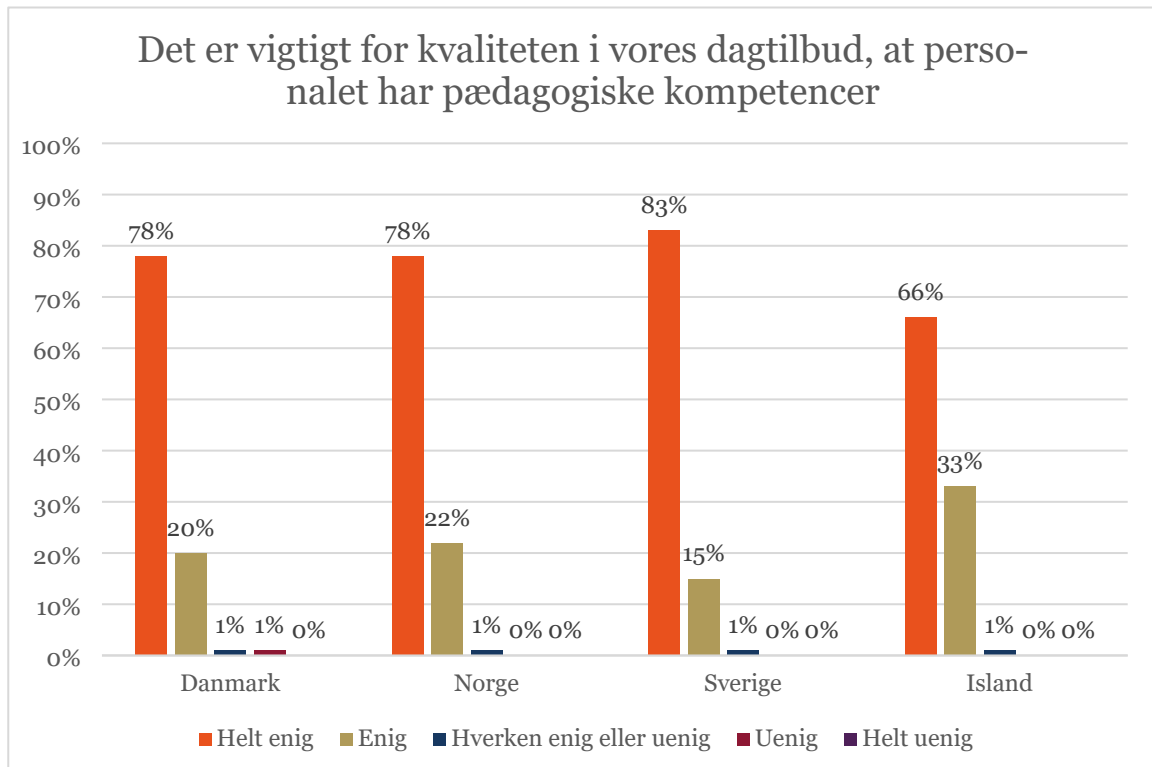
I hvilken grad anvender i løbende hverdagsevalueringer efter behov?

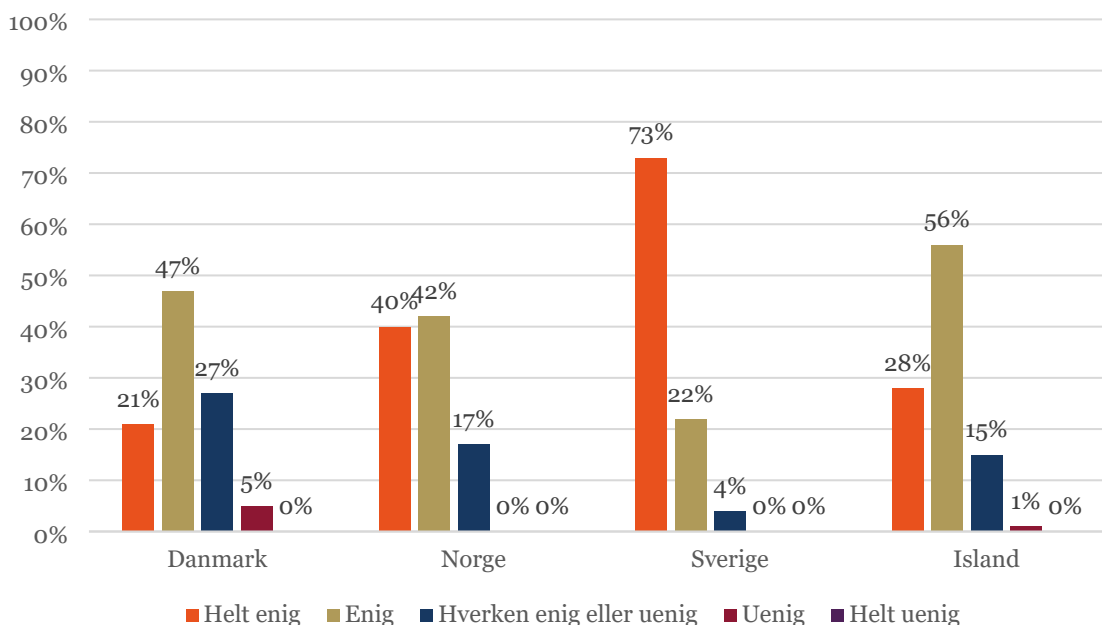

Pædagogiske kompetencer

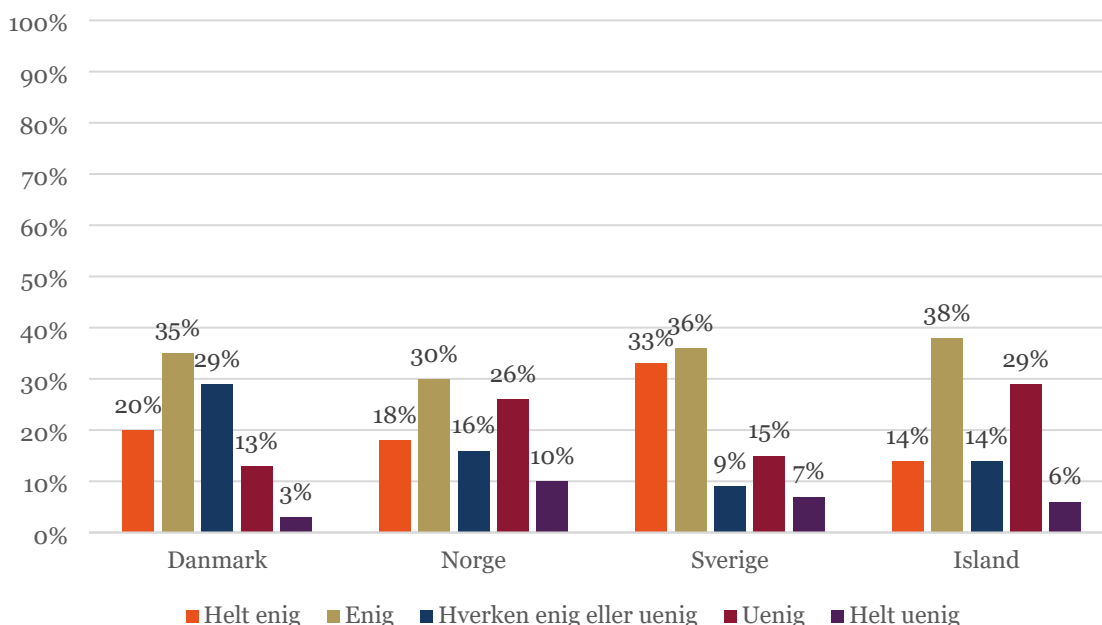
49

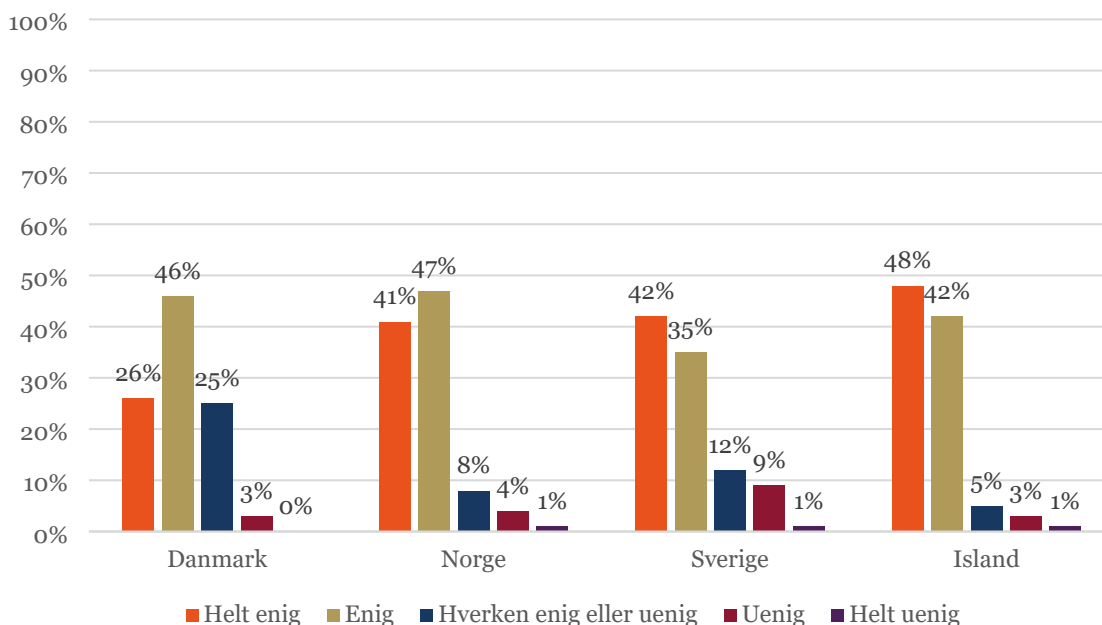
Det er vigtigt for kvaliteten i vores dagtilbud, at vi arbejder ud fra et videnskabeligt grundlag

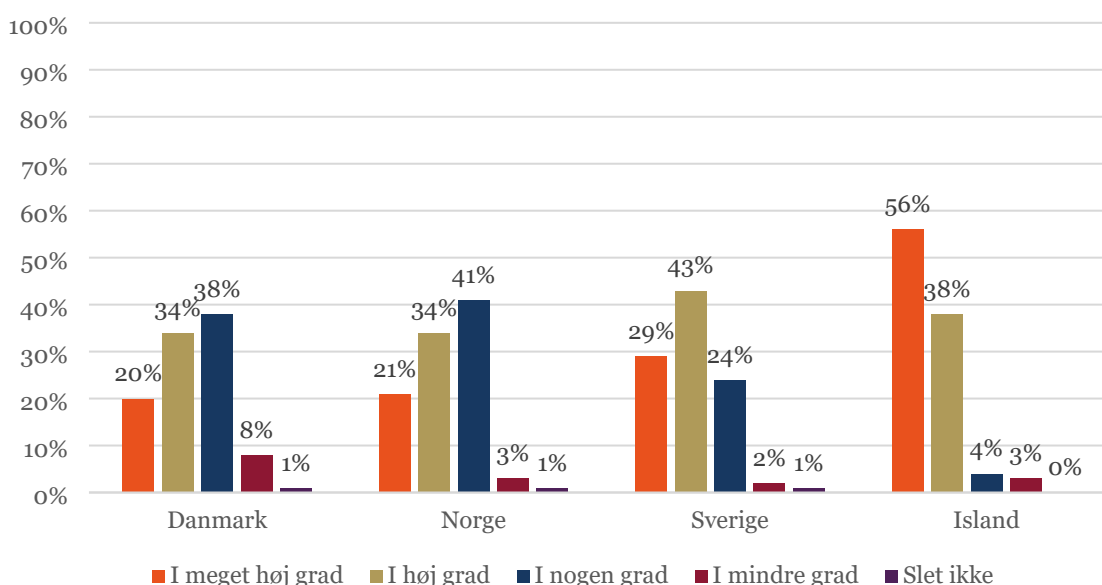
Jeg har tilstrækkeligt med personale til at løfte kvaliteten af mit dagtilbud på tilfredsstillende vis

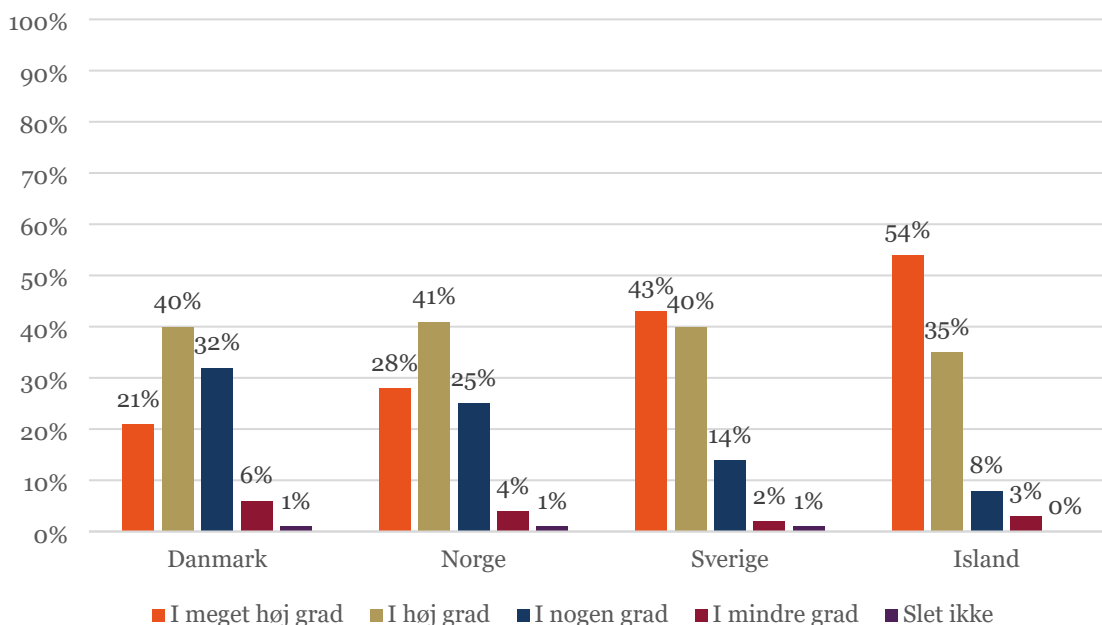
Mit pædagogiske personale har de relevante kompetencer til at løfte kvaliteten i vores dagtilbud

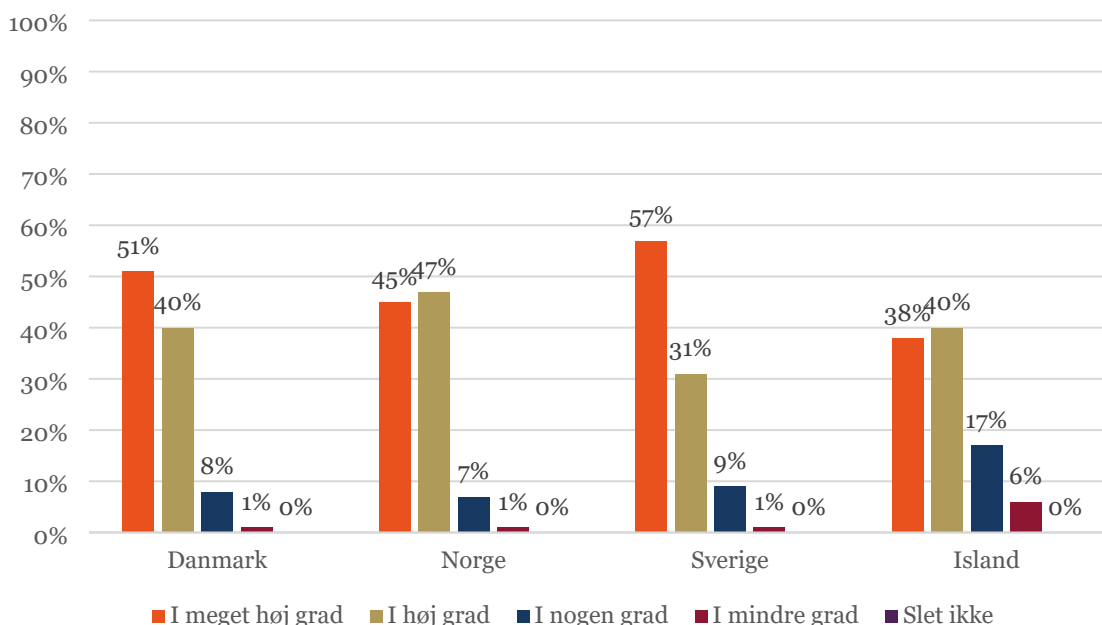
Jeg giver mine ansatte mulighed for at deltage på kurser og andre typer efteruddannelser som en del af deres ansættelse

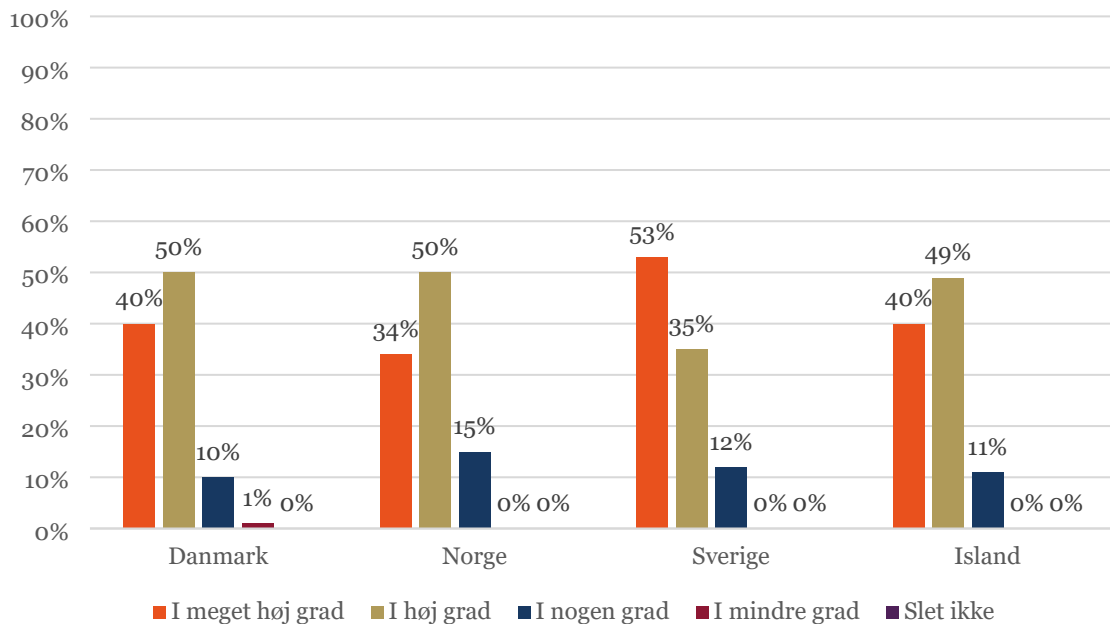
Vores efteruddannelse fokuserer på kompetenceudvikling af hele vores personalegruppe

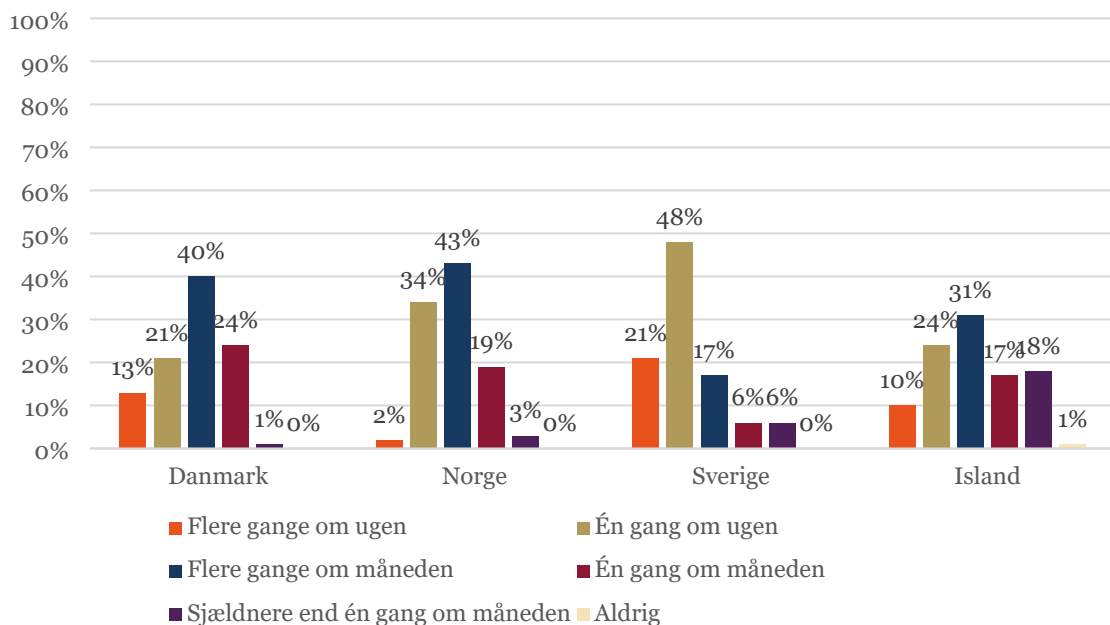
I vores dagtilbud er udvikling af kvalitet i dagtilbuddet et fælles anliggende for leder og medarbejdere

Jeg prioriterer at mine medarbejdere kan vidensdele med hinanden om hverdagens udfordringer

Hvor ofte reflekterer I over egen praksis på møder med pædagogisk personale?

B

Bilag 6: Metodeappendiks

I følgende bilag kan I læse om, hvilke metodiske opmærksomhedspunkter, som gør sig gældende i undersøgelsen 'Kvalitet og ledelse i nordiske dagtilbud – en undersøgelse af fællestræk og forskelle på dagtilbudsområdet i Norden'.

Sprog

Det er således, at i hele undersøgelsen har vi været udfordret af, at vi ikke taler det samme sprog. Forskellige begreber eller termer kan derfor have forskellige forståelser, uden at vi er klar over det. I projektet har vi forsøgt at komme rundt om dette, ved at have lange og grundige samtaler om resultaterne og hvordan vi forstår de forskellige begreber. Vi tror dog ikke at vi kan komme udenom, at der stadig kan være forskellige sproglige begrebsliggørelser, som vi ikke har opfanget i projektgruppen.

Udsendelse af spørgeskemaet i Norge

Vi udsendte spørgeskemaet med hjælp fra et norsk register over alle dagtilbudsledere i Norge. Da vi udsendte spørgeskemaet, var der dog en del norske mails der kom retur, da mailadresserne ikke længere eksisterede. Vores spørgeskema er derfor ikke nået ud til alle dagtilbud i Norge.

Svarkategorierne i Danmark

I det danske spørgeskema var der desværre nogle spørgsmål, hvor svarkategorierne var anderledes fra de i Norge, Sverige, Island og Finland. I den danske var svarkategorierne:

I meget høj grad - I høj grad - I nogen grad - I mindre grad - Slet ikke.

Fremfor svarkategorierne:

Helt enig – Enig - Hverken enig eller uenig – Uenig - Helt uenig.

Det gør sig gældende for følgende spørgsmål:

- Hos os har vi fokus på at understøtte børnenes initiativ til at tale og lytte i en samtale
- Styringsdokumenterne spiller en vigtig rolle i forhold til at rammesætte det pædagogiske arbejde
- Styringsdokumenterne bruges hyppigt i tilrettelæggelsen af det daglige arbejde
- Styringsdokumenterne er meningsfulde i forhold til arbejdet med kvalitet
- Evaluering er vigtigt for at kunne højne kvaliteten i vores dagtilbud
- Jeg har de redskaber jeg skal bruge til at evaluere vores praksis

- Jeg synes det er svært at omsætte evalueringer til vores egen praksis
- Det er vigtigt for kvaliteten i vores dagtilbud, at vi dokumenterer vores hverdag
- Det er vigtigt for kvaliteten i vores dagtilbud, at personalet har pædagogiske kompetencer
- Efteruddannelse og opkvalificering af personalet er vigtigt for kvaliteten af dagtilbuddet
- Det er vigtigt for kvaliteten i vores dagtilbud, at vi arbejder ud fra et videnskabeligt grundlag
- Jeg har tilstrækkeligt med personale til at løfte kvaliteten af mit dagtilbud på tilfredsstillende vis
- Mit pædagogiske personale har de relevante kompetencer til at løfte kvaliteten i vores dagtilbud

Ved at svarkategorierne i disse spørgsmål differentierer sig i Danmark fra de andre nordiske lande, så ved vi ikke om eventuelle forskelle i resultaterne skyldes forskellen på svarkategorierne, eller om Danmark reelt adskiller sig ved disse spørgsmål. Det skal dog nævnes, at Danmarks resultater er meget ens med de andre nordiske landes resultater på de fleste af de ovenstående spørgsmål.